

EVALUATIE COFFEESHOPBELEID GEMEENTE STEENWIJKERLAND

B. Bieleman

M. Haaijer

N. Nederhoed

R. Nijkamp

INTRAVAl
Onderzoek en Advies

EVALUATIE
COFFEESHOPBELEID
GEMEENTE STEENWIJKERLAND

September 2014

COLOFON

© St. INTRAVAL

Postadres
Postbus 1781
9701 BT Groningen
E-mail *info@intraval.nl*

www.intraval.nl

Kantoor Groningen:
St. Jansstraat 2C
Telefoon 050 - 313 40 52
Fax 050 - 312 75 26

Kantoor Rotterdam:
Goudsesingel 68
Telefoon 010 - 425 92 12
Fax 010 - 476 83 76

September 2014

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

Tekst: B. Bieleman, M. Haaijer, N. Nederhoed, R. Nijkamp
Opmaak: M. Haaijer
Drukker: Copy-Copy Groningen
Opdrachtgever: Gemeente Steenwijkerland

ISBN: 978 90 8874 181 4

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdstuk 1 Inleiding	1
1.1 Achtergrond	1
1.2 Onderzoeksvragen	1
1.3 Onderzoeksopzet	2
1.4 Leeswijzer	4
Hoofdstuk 2 Coffeeshopbeleid	5
2.1 Landelijk coffeeshopbeleid en ontwikkelingen	5
2.2 Coffeeshopbeleid Steenwijkerland	10
2.3 Ervaringen met coffeeshopbeleid Steenwijkerland	13
2.4 Ervaringen elders	17
Hoofdstuk 3 Enquête omwonenden	21
3.1 Overlast	21
3.2 Onveiligheidsgevoelens en waardering buurt	26
3.3 Waardering politie en gemeente	27
3.4 Slachtofferschap	28
Hoofdstuk 4 Registratie gegevens	31
4.1 Geregistreeerde overlastmeldingen en incidenten politie	31
4.2 Geregistreeerde overlastmeldingen en incidenten meldpunt	33
4.3 Prevalentiecijfers	35
Hoofdstuk 5 Samenvatting en conclusies	39
5.1 Behoefte	39
5.2 Overlast	40
5.3 Mogelijke aanpassingen coffeeshopbeleid	42
Literatuur	45

1. INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt allereerst aandacht besteed aan de achtergrond van het onderzoek. Vervolgens worden de onderzoeksvragen en de onderzoeksopzet besproken. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een leeswijzer.

1.1 Achtergrond

Het coffeeshopbeleid van de gemeente Steenwijkerland is in 2012 aangescherpt, terwijl de gemeente op dit moment bezig is met enkele aanpassingen. Deze aanpassingen zijn met name het gevolg van enkele landelijke ontwikkelingen die ook dienen te worden opgenomen in het lokale coffeeshopbeleid.¹ De afgelopen jaren is zowel op landelijk als lokaal niveau de nodige aandacht geweest voor het fenomeen coffeeshop. Zo zijn bij de coffeeshop in de gemeente Steenwijkerland overtredingen van de gedoogcriteria geconstateerd, hetgeen twee keer heeft geleid tot een tijdelijke sluiting.

De landelijke en lokale discussies heeft de gemeente Steenwijkerland doen besluiten haar coffeeshopbeleid te laten evalueren door onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL.² Hiervoor worden de ervaringen met het lokale coffeeshopbeleid in kaart gebracht. In het onderzoek wordt tevens nagegaan in hoeverre er bij de betrokken partijen in Steenwijkerland behoefte is aan een coffeeshop. Een ander aandachtspunt is de ervaren overlast in de huidige omgeving van de coffeeshop. Verder wordt nagegaan welke handvatten er zijn om invloed uit te oefenen op de (her)vestiging van een coffeeshop en de mogelijke gevolgen van een eventuele aanpassing.

1.2 Onderzoeksvragen

In overleg met de opdrachtgever zijn over het coffeeshopbeleid de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. In hoeverre is in de gemeente Steenwijkerland nog steeds behoefte aan een coffeeshop?

¹ In hoofdstuk 2 wordt een nadere uitleg gegeven over deze ontwikkelingen in het landelijke en lokale coffeeshopbeleid.

² Onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL verricht al meer dan 25 jaar onderzoek en advies op het gebied van coffeeshopbeleid, zowel lokaal, regionaal als landelijk. Recent heeft INTRAVAL bijvoorbeeld het coffeeshopbeleid van de gemeenten Delfzijl en Groningen geëvalueerd en onderzoekt het momenteel onder andere de landelijke invoering van het B- en I-criterium en de verplaatsing van verschillende coffeeshops in Amsterdam.

2. In hoeverre is er sprake van (ervaren) overlast in de huidige omgeving van de coffeeshop?
3. Welke handvatten zijn er om invloed uit te oefenen op de (her)vestiging van een coffeeshop en wat zijn de mogelijke gevolgen van een eventuele aanpassing van het coffeeshopbeleid?

1.3 Onderzoeksopzet

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden zijn in de maanden mei tot en met juli van 2014 meerdere samenhangende activiteiten uitgevoerd, te weten: deskresearch; interviews sleutelinformanten; nagaan ervaringen gemeenten elders; verzamelen van registratiegegevens bij politie en gemeente; en enquêtes onder omwonenden van de coffeeshop. Deze onderzoeksactiviteiten worden hieronder nader toegelicht.

Deskresearch

Allereerst zijn relevante en beschikbare lokale en landelijke rapporten en documenten over coffeeshops en cannabisbeleid verzameld en bestudeerd. Op deze wijze zijn de lokale situatie en recente ontwikkelingen zo goed mogelijk in beeld gebracht. Tevens is aandacht besteed aan de recente landelijke ontwikkelingen in het coffeeshopbeleid.

Interviews sleutelinformanten

Vervolgens zijn met 11 vertegenwoordigers van betrokken organisaties in Steenwijkerland interviews gehouden over het coffeeshopbeleid. Hierbij gaat het om bestuurders en medewerkers van gemeente en politie. Bovendien is gesproken met de eigenaresse van de coffeeshop. In de interviews is onder meer ingegaan op ervaringen met het huidige coffeeshopbeleid. Tevens is aandacht besteed aan de gewenste veranderingen in het coffeeshopbeleid, terwijl ook is gesproken over de mogelijke gevolgen bij eventuele aanpassingen van het beleid.

Nagaan ervaringen gemeenten elders

De ervaringen met het coffeeshopbeleid van enkele vergelijkbare gemeenten elders in Nederland zijn geïnventariseerd om na te gaan of hieruit lering kan worden getrokken. Er is gesproken met gemeenten waar onlangs de discussie speelde om al dan niet een coffeeshop te gedogen c.q. te verplaatsen. Hiervoor zijn telefoongesprekken gevoerd met de meest relevante sleutelinformanten in vijf gemeenten.

Verzamelen registratiegegevens

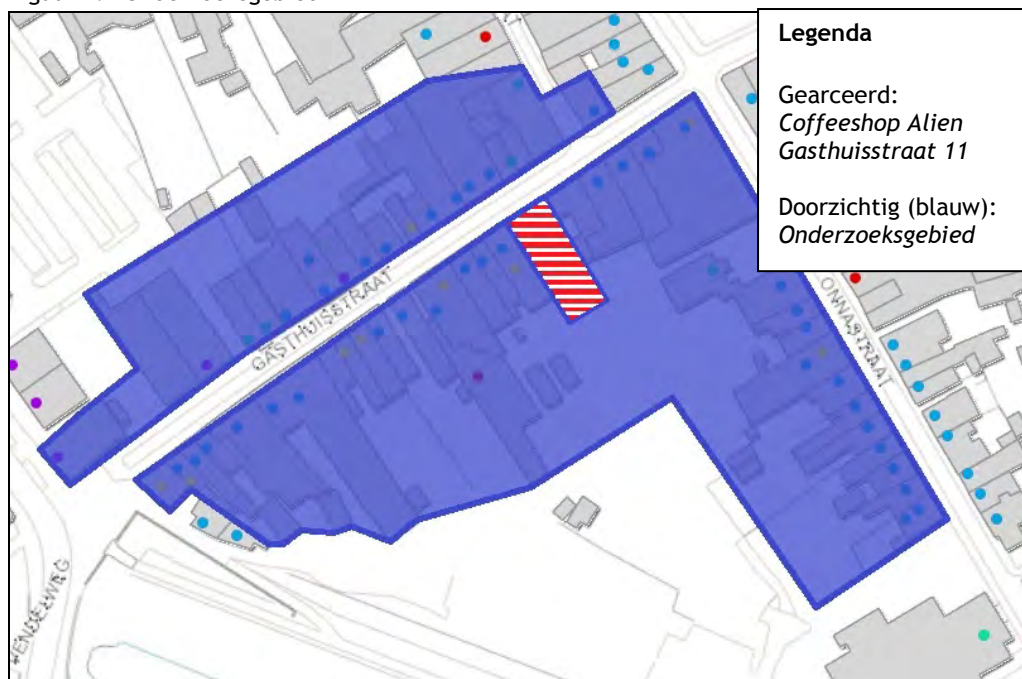
Ook zijn relevante registratiegegevens over verschillende jaren bij gemeente en politie opgevraagd en geanalyseerd. Met behulp van registratiegegevens kunnen meldingen en aangiften in kaart worden gebracht in de directe omgeving van de coffeeshop. Hierbij moet wel worden bedacht dat vaak niet duidelijk is in hoeverre de geregistreerde incidenten een (directe) relatie met de coffeeshop hebben. Daarnaast zijn gegevens verzameld bij GGD IJsselland over het gebruik van softdrugs in de

gemeente Steenwijkerland, terwijl bij Tactus verslavingszorg cijfers over hulpverleningstrajecten in verband met (soft)drugs zijn opgevraagd.

Enquêtes omwonenden coffeeshop

Voor het vaststellen van de ervaringen van de direct omwonenden (bewoners en ondernemers) van de coffeeshop zijn telefonische enquêtes verricht, aangevuld met face-to-face gesprekken met omwonenden die geen of een onbekend telefoonnummer hebben. Ter verhoging van de respons heeft de gemeente een brief gestuurd aan de omwonenden met het verzoek om mee te werken aan het onderzoek. In de enquête is onder meer gevraagd naar: ervaren overlast; slachtofferschap van criminaliteit; onveiligheidsgevoelens; en waardering van de buurt. In figuur 1.1 is het onderzoeksgebied weergegeven.

Figuur 1.1 Onderzoeksgebied

Bron: Open Huis. Bewerking: INTRAVAL.

In totaal zijn 45 adressen geselecteerd die behoren tot het onderzoeksgebied. Er is sprake van de volgende technische non-respons: bij ruim twee vijfde van de adressen (44%) is op meerdere momenten niemand aangetroffen aan de deur of via de telefoon (zie tabel 1). Bij alle adressen is één van de onderzoekers op verschillende momenten (middag en avond, zowel door de week als in het weekend) langs de deur geweest. Bij een derde van de gevallen heeft hij op meerdere momenten niemand aangetroffen. Bij al deze adressen is een brief achtergelaten met het verzoek terug te bellen om een afspraak te maken, hetgeen een enkele keer alsnog heeft geleid tot een afspraak om de enquête af te nemen. Daarnaast waren enkele personen na een toezegging om deel te nemen aan het onderzoek via de telefoon vervolgens op meerdere momenten niet telefonisch bereikbaar. Bovendien zijn er enkele (vermoedelijk) lege panden aangetroffen in het onderzoeksgebied.

In totaal hebben we 25 bewoners en ondernemers kunnen aanspreken. Het merendeel (88%) van de aangesproken personen wilde meewerken aan de enquête (zie tabel 1.1). Bij bijna de helft van de respondenten is de enquête face-to-face afgenomen, terwijl de andere helft via de telefoon is geënuquêteerd. Daarnaast gaven drie personen aan niet te willen meewerken. Twee van hen gaven hiervoor als reden aan dat ze op het punt stonden te verhuizen, terwijl één ondernemer geen zin had om mee te doen aan het onderzoek.

Tabel 1.1 Respons en technische non-respons

	Aantal	%
Alle adressen	45	100
1. technische non-respons (niet bereikt binnen onderzoeksperiode)	20	44
1a. Leegstaand pand	2	
1b. Deur niet opengedaan na meerdere contactpogingen (kattebel achtergelaten)	13	
1c. Telefoonnummer gegeven maar daarna niet bereikbaar ondanks meerdere belpogingen.	5	
2. Adressen die zijn bereikt	25	56
Totaal aantal adressen dat is bereikt	25	100
Enquête afgenomen aan de deur of telefonisch	22	88
Weigering (mede vanwege verhuizing)	3	12

1.4 Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk bespreekt allereerst de Nederlandse kaders en de recente ontwikkelingen in het landelijke coffeeshopbeleid. Tevens wordt aandacht besteed aan het lokale beleid. Hierbij worden eveneens de ervaringen met het coffeeshopbeleid van de betrokken organisaties in Steenwijkerland besproken, terwijl ook de ervaringen van meerdere gemeenten elders in Nederland aan bod komen. In het derde hoofdstuk wordt aangegeven in hoeverre de omwonenden van de coffeeshop overlast ervaren. In de verschillende paragrafen is aandacht voor: (ervaren) overlast; slachtofferschap; en onveiligheidsgevoelens. In het vierde hoofdstuk worden de registratiegegevens besproken van gemeente, politie, GGD IJsselland en Tactus verslavingszorg. In het laatste hoofdstuk worden de conclusies behandeld aan de hand van de onderzoeksvragen.

2. COFFEESHOPBELEID

In dit hoofdstuk worden in de eerste paragraaf de nationale beleidskaders inzake coffeeshops weergegeven, waarmee gemeenten bij de invulling van hun beleid rekening dienen te houden. Tevens worden de laatste ontwikkelingen in het landelijke beleid besproken. In de tweede paragraaf wordt het huidige coffeeshopbeleid in de gemeente Steenwijkerland beschreven. Vervolgens komen de ervaringen van de betrokken organisaties in de gemeente Steenwijkerland aan bod. De vierde paragraaf gaat tot slot in op de ervaringen van enkele relevante gemeenten elders in Nederland.

2.1 Landelijk coffeeshopbeleid en ontwikkelingen

Sinds de wijziging van de Opiumwet in 1976 is er in Nederland sprake van een onderscheid tussen hard- en softdrugs. De wijziging had vooral tot doel de hard- en softdrugsconsumentenmarkt van elkaar gescheiden te houden. Aanvankelijk werd in de bepalingen in de Opiumwet uitgegaan van de verkoop van softdrugs door een huisdealer. Eind jaren tachtig blijkt echter dat de verkoop van softdrugs voornamelijk in zogenoemde coffeeshops plaatsvindt. Daarom heeft het Openbaar Ministerie (OM) begin jaren negentig tot een landelijke invoering van gedoogcriteria voor coffeeshops gekozen. De afgelopen twee decennia is het coffeeshopbeleid meerdere malen aangepast.

Hieronder worden allereerst de beoogde doelen van het coffeeshopbeleid beschreven. Vervolgens worden de landelijke richtlijnen voor de gedoogcriteria van coffeeshops besproken, terwijl eveneens het juridisch instrumentarium aan bod komt. Tot slot wordt ingegaan op de laatste ontwikkelingen in het landelijk coffeeshopbeleid.

Beoogde doelen

In de in 1995 verschenen Drugsnota 'Het Nederlands drugsbeleid; continuïteit en verandering', waarin een belangrijke plaats is ingeruimd voor het Nederlandse coffeeshopbeleid, wordt 'het voorkomen dan wel beperken van de risico's van druggebruik voor het individu, zijn directe omgeving en de samenleving' genoemd als centrale doelstelling (ministeries van VWS, Justitie en Binnenlandse Zaken 1995). Dit betekent concreet dat zowel landelijk als lokaal wordt beoogd dat:

- de markt voor softdrugs van de markt voor harddrugs gescheiden blijft;
- overlast en verstoring van de openbare orde zoveel mogelijk worden beperkt en beheersbaar blijven;
- gezondheidsrisico's, met name voor jongeren, door middel van preventie en voorlichting zoveel mogelijk worden beperkt.

Scheiding der markten

Met het beleidsmatig en strafrechtelijk onderscheid tussen drugs met een onaanvaardbaar risico (harddrugs) en drugs die als minder risicovol worden gezien (softdrugs) wordt uitdrukking gegeven aan de verschillen in de gezondheidsrisico's van deze middelen. Doelstelling is om zowel de vraag- als aanbodzijde van de markt voor cannabis en de markt voor drugs met onaanvaardbare risico's van elkaar te scheiden. Door het opstellen en uitvoeren van lokaal beleid dient te worden bewerkstelligd dat de verkoop en het gebruik van softdrugs worden afgescheiden van de markt voor harddrugs. In dit kader dient de verkoop van softdrugs slechts te worden toegestaan in bepaalde lokaliteiten en onder strikte voorwaarden.

Beperking overlast en beheersing openbare orde

Door het kanaliseren van de verkoop van cannabis in coffeeshops kan de overlast die doorgaans met straathandel en de verkoop vanuit illegale verkooppunten gepaard gaat tot op zekere hoogte beheersbaar worden gehouden. In de Drugsnota worden wel kritische opmerkingen gemaakt over de overlast veroorzaakt door (bezoekers van) coffeeshops. De nota pleit daarom voor een sanering (beperking van het aantal) en betere beheersing van de coffeeshops. Om ongewenste neveneffecten beter te bestrijden dient op lokaal niveau nadrukkelijk een handhavingsbeleid te worden ingezet, waarbij effectief gebruik dient te worden gemaakt van de daarvoor beschikbare wetgeving en bestuursrechtelijke middelen.

Beperking gezondheidsrisico's

Hoewel het Nederlandse drugsbeleid uitgaat van de verschillen tussen de risico's van harddrugs en die van softdrugs, impliceert dit niet dat het gebruik van cannabis zonder risico's is. Zo wordt cannabis overwegend gerookt, waardoor er kans is op schade aan de luchtwegen. Problematisch gebruik, psychische problemen en afhankelijkheid zijn eveneens mogelijke risico's. Overheden dienen daarom via preventie en voorlichting, met name gericht op jongeren, zoveel mogelijk het (problematisch) gebruik van cannabis te voorkomen.

Landelijke gedoogcriteria

Begin jaren negentig van de vorige eeuw heeft het Openbaar Ministerie (OM) gekozen voor een landelijke invoering van de gedoogcriteria voor coffeeshops. Als aan deze criteria wordt voldaan dan ziet het OM af van vervolging. Deze zogenoemde AHOJGI-criteria zijn in de loop der jaren verder aangescherpt en gespecificeerd. De criteria luiden als volgt (Staatscourant 2012, 26938):

- geen Affichering: dit betekent geen reclame anders dan een summiere aanduiding op de betreffende lokaliteit;
- geen Harddrugs: dit betekent dat geen harddrugs voorhanden mogen zijn en/of verkocht mogen worden;
- geen Overlast: onder overlast kan worden verstaan parkeeroverlast rond de coffeeshop, geluidshinder, vervuiling en/of voor of nabij de coffeeshop rondhangende klanten;

- geen verkoop aan Jeugdigen en geen toegang aan jeugdigen tot een coffeeshop, waarbij is gekozen voor een strikte handhaving van de leeftijdsgrens van 18 jaar;
- geen verkoop van Grote hoeveelheden per transactie: dat wil zeggen hoeveelheden groter dan geschikt voor eigen gebruik (= 5 gram). Onder transactie wordt begrepen alle koop en verkoop in één coffeeshop op eenzelfde dag met betrekking tot eenzelfde koper.
- geen toegang voor en verkoop aan anderen dan Ingezetenen van Nederland.

Naast de AHOJGI-criteria stelt het College van Procureurs-generaal dat een coffeeshop een alcoholvrije horecagelegenheid is. Tevens geeft zij aan dat in het lokale driehoeksoverleg de maximale handelsvoorraad van coffeeshops kan worden vastgesteld. De voorraad mag in ieder geval de 500 gram niet te boven gaan. Verder kan het coffeeshopbeleid op onderdelen nader worden bepaald door het lokale driehoeksoverleg van burgemeester, politie en Openbaar Ministerie. Meerdere gemeenten hanteren daarnaast dan ook nog verschillende aanvullende criteria. Zo staat het gemeenten vrij om een afstandscriterium (A-criterium) te hanteren. Het A-criterium houdt in dat er een minimale afstand moet zijn tussen een coffeeshop en een school voor voortgezet onderwijs (praktijkonderwijs, vmbo, havo en vwo) of middelbaar beroepsonderwijs voor scholieren jonger dan 18 jaar.

Juridisch instrumentarium

Het lokale coffeeshopbeleid bestaat uit een samenwerking tussen het OM, de politie en de burgemeester. Deze drie partijen beschikken gezamenlijk over een aantal instrumenten die hen in de gelegenheid stellen op te treden tegen niet-naleving van het gemeentelijk beleid. De diverse partijen hebben elkaar onderling nodig bij het treffen van maatregelen. De burgemeester kan een coffeeshop namelijk wel sluiten, maar kan niet tot vervolging van de overtreder overgaan. Voor het OM geldt de omgekeerde situatie. De bestuurlijke en strafrechtelijke bevoegdheden dienen daarom op elkaar te worden afgestemd. Een regionale afstemming kan hierin ondersteunend zijn om bijvoorbeeld de toestroom van coffeeshopbezoekers uit omliggende gemeenten tegen te gaan. Hieronder volgt een overzicht van het meest relevante bestuurlijke en strafrechtelijke instrumentarium.

Wet Victoria (art. 174a Gemeentewet)

Deze wettelijke bepaling geeft de burgemeester de bevoegdheid tot ontruiming en sluiting van woningen en niet voor publiek toegankelijke lokalen. Gronden hiervoor zijn (ernstige vrees voor) verstoringen van de openbare orde door drugsgebruikers en –handelaren en of het in geding zijn van de veiligheid en gezondheid van omwonenden als gevolg van drugsgebruik of drugshandel.

Wet Victor

De Wet Victor heeft betrekking op vervolgmaatregelen na sluiting van een woning, woonkeet, woonwagen of ander gebouw ingevolge de Wet Damocles en de Wet Victoria (dan wel een verordening op basis van art. 174 Gemeentewet). De Burgemeester is verplicht een dergelijke sluiting zo spoedig mogelijk in te schrijven in

de openbare registers (art. 3:16 BW). Door de Wet Victor ontstaat bovendien de bevoegdheid voor het College van Burgemeester en Wethouders om aanwijzingen te geven aan een eigenaar of gebruiker om het gebouw weer op redelijke wijze voor bewoning of gebruik geschikt te maken. Indien dit niet leidt tot een vooruitzicht op duurzaam herstel dan is het college van B&W bevoegd tot onteigening over te gaan.

Wet Damocles (art. 13b Opiumwet)

In 1999 is de Wet Damocles in het leven geroepen. Deze wettelijke bepaling geeft de burgemeester de bevoegdheid rechtstreeks op te treden tegen de verkoop van softdrugs in coffeeshops en in alle voor publiek toegankelijke lokalen door middel van bestuursdwang of een dwangsom. De handhaving op grond van art. 13b Opiumwet is niet afhankelijk van strafrechtelijk optreden. De maatregel sluiting dient te passen binnen het lokale drugsbeleid (Kamerstukken I 2006/2007, 30515, nr. A). Voorheen was het optreden van de burgemeester tegen overlastgevende coffeeshops gebaseerd op de APV (Algemene Plaatselijke Verordening). Hiervoor was vereist dat overlast in de vorm van onaanvaardbare aantasting van de woon-leefsituatie kon worden aangetoond.

In september 2007 is de Opiumwet gewijzigd (Staatsblad 2007, 355). De systematische handel in cannabis en harddrugs buiten coffeeshops om (bijvoorbeeld vanuit woningen of andere lokalen) kan hierdoor beter worden aangepakt, ook als er geen sprake is van overlast. Voor niet 'publiek toegankelijke lokalen' (zoals woningen) kon worden opgetreden op grond van art. 174a van de Gemeentewet. In de praktijk bleek het vaak moeilijk om de verstoring van de openbare orde, met name overlast, aan te tonen waardoor art. 174a van de Gemeentewet veelal te kort schoot. Bestuursdwang kan nu worden ingezet tegen alle illegale verkooppunten wegens overtreding van de Opiumwet. Verstoring van de openbare orde hoeft niet meer aangetoond te worden.

Wet Bevorderen Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (Wet Bibob)

Sinds 2003 bestaat de Wet Bibob. Deze wet heeft tot doel te voorkomen dat met de aanbesteding van overheidsopdrachten of het verlenen van subsidies of vergunningen onbedoeld criminele activiteiten worden gefaciliteerd. Het gemeentebestuur kan ter voorkoming hiervan het Bureau Bibob advies vragen over het risico van misbruik van de overheidsvoorziening(en). Deze wet geeft de gemeente de mogelijkheid om vergunningverlening aan coffeeshophouders met eventuele contacten met criminele organisaties te voorkomen.

Recente ontwikkelingen

Het coffeeshopbeleid en het cannabisgebruik staan de laatste tijd landelijk hoog op de politieke agenda. In de regeerakkoorden van voorgaande kabinetten is veel aandacht besteed aan het softdrugsbeleid. Kabinet Rutte I pleitte voor verschillende aanpassingen in de landelijke kaders van het coffeeshopbeleid. Coffeeshops moeten kleiner en beheersbaar worden gemaakt. Daarnaast moet de aantrekkingskracht van

het Nederlandse drugsbeleid op gebruikers uit het buitenland worden teruggedrongen. Middelengebruik van minderjarigen moet worden tegengegaan en met name kwetsbare jongeren moeten worden beschermd tegen drugsgebruik. Om deze doelen te realiseren zijn de gedoogcriteria in de Aanwijzing Opiumwet van het Openbaar Ministerie aangepast. Aan de reeds bestaande AHOJG-criteria zijn per 1 januari 2012 het Besloten club-criterium (B-criterium) en het Ingezetenen criterium (I-criterium) toegevoegd.¹ Daarnaast zou per 1 januari 2014 het Afstandscriterium (A-criterium) worden toegevoegd.² Het B-criterium en het A-criterium zijn echter per 1 januari 2013 vervallen (Kamerstukken II 2012/2013, 24077, nr. 293). De criteria worden hiermee niet meer via landelijke regels opgelegd. Ten aanzien van het A-criterium staat het gemeenten vrij om, op basis van de lokale situatie, een afstandscriterium te hanteren. Het Ingezetenen criterium is wel overeind gebleven.

Ingezetenen criterium

Het Ingezetenen criterium (I-criterium) houdt in dat alleen ingezetenen van Nederland toegang tot de coffeeshop hebben en dat uitsluitend aan ingezetenen van Nederland softdrugs kan worden verkocht.³ De coffeeshophouder dient vast te stellen dat degene die hij toegang verleent tot de coffeeshop en aan degene aan wie hij verkoopt, ingezetene van Nederland is. Het tonen van een geldig identiteitsbewijs of verblijfsvergunning in combinatie met een uittreksel van de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) zijn instrumenten waarmee de coffeeshophouder het ingezetenenchap kan vaststellen (Kamerstukken II 2011/2012, 24077, nr. 265).

Uitgangspunt is dat de handhaving van het Ingezetenen criterium op 1 januari 2013 is gestart. De handhaving van het Ingezetenen criterium geschiedt in overleg met betrokken gemeenten en zo nodig gefaseerd waarbij wordt aangesloten bij het lokale coffeeshop- en veiligheidsbeleid zodat er sprake is van lokaal maatwerk. Afstemming over lokaal maatwerk vindt plaats in de lokale driehoek. In elk geval zal er in dit verband afstemming plaatsvinden over het handhavingsarrangement, inclusief de handhaving van het Ingezetenen criterium en de eventuele fasering daarvan, en de maatregelen die verder worden getroffen in het kader van het coffeeshopbeleid (Kamerstukken II 2012/2013, 24077, nr. 293).

¹ Het Besloten club-criterium (B-criterium) hield in dat coffeeshops uitsluitend toegang mochten verlenen en verkopen aan leden van de coffeeshop, met een maximum van 2.000 lidmaatschappen in één kalenderjaar.

² Het Afstandscriterium (A-criterium) hield in dat de minimale afstand tussen een coffeeshop en een school voor voortgezet onderwijs (praktijkonderwijs, vmbo, havo en vwo) of middelbaar beroepsonderwijs voor scholieren jonger dan 18 jaar 350 meter moet zijn.

³ Onder ingezetene wordt verstaan: een persoon die zijn (woon)adres heeft in een gemeente van Nederland.

2.2 Coffeeshopbeleid Steenwijkerland⁴

In de voorgaande paragraaf zijn de landelijke voorwaarden beschreven die worden gesteld aan het gedogen van coffeeshops. Lokale overheden hebben daarbinnen de vrijheid om zelf hun coffeeshopbeleid nader in te richten. Zo hebben zij naast de beleidsvrijheid om coffeeshops al dan niet toe te laten eveneens de mogelijkheid om nadere criteria op te stellen in de vorm van bestuursrechtelijke voorwaarden. Dit betekent dat het lokale beleid strenger mag worden ingericht dan de landelijke richtlijnen, maar niet soepeler.

Het beleid in Steenwijkerland is grotendeels gebaseerd op het landelijk coffeeshopbeleid. Het meeste recente beleid dateert uit 2012, terwijl de gemeente op dit moment bezig is met enkele aanpassingen. Deze aanpassingen zijn met name het gevolg van enkele landelijke ontwikkelingen die ook dienen te worden opgenomen in het lokale coffeeshopbeleid.

Doelstellingen

In het coffeeshopbeleid van de gemeente Steenwijkerland zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

- handhaving van de openbare orde;
- bescherming van het woon- en leefklimaat;
- bescherming van de volksgezondheid in relatie tot het drugsgebruik.

Maximumbeleid

De gemeente Steenwijkerland kent een maximumbeleid van één coffeeshop. Dit betekent dat er ingevolge het coffeeshopbeleid maximaal één coffeeshop in de gemeente Steenwijkerland over een gedoogverklaring kan beschikken. De gedoogverklaring wordt afgegeven voor een periode van twee jaar.

AHOJGI-criteria

De definiëring van de AHOJGI-criteria in Steenwijkerland is expliciet afgestemd op de richtlijnen van het College van procureurs-generaal en heeft verder geen aanvullingen of afwijkingen. De definities van de AHOJGI-criteria in Steenwijkerland zijn als volgt: geen Affichering; geen Harddrugs; geen Overlast; geen verkoop aan Jeugdigen (leeftijdsgrens van 18 jaar); en geen verkoop van Grote hoeveelheden per transactie (grens is 5 gram per klant). Daarnaast mag maximaal 500 gram softdrugs en geen alcohol aanwezig zijn in de inrichting. Bovenstaande criteria zijn per 1 januari 2013 uitgebreid met het Besloten club-criterium (B-criterium) en het Ingezetenen-criterium (I-criterium). Het B-criterium houdt in dat uitsluitend toegang kan worden verleend en verkocht mag worden aan leden van de coffeeshop, waarbij bepaald is dat de coffeeshop in één kalenderjaar maximaal 2.000 lidmaatschappen mag uitgeven en dit documenteert in de vorm van een controleerbare ledenlijst. Een coffeeshop heeft

⁴ In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van het coffeeshopbeleid van de gemeente Steenwijkerland uit 2012.

maximaal 2.000 leden.⁵ Het lidmaatschap is beperkt tot één shop. Op basis van het I-criterium mag geen lidmaatschap voor de coffeeshop worden verstrekt aan anderen dan Ingezetenen van Nederland van 18 jaar of ouder.

Afstandscriterium ten opzichte van scholen

In het coffeeshopbeleid is met ingang van 1 januari 2014 een afstandscriterium voor coffeeshops ten opzichte van scholen opgenomen.⁶ Dit criterium houdt in dat de afstand tussen een coffeeshop en een school 350 meter moet zijn. Onder scholen worden verstaan scholen van voorgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs. Om de afstand tussen een coffeeshop en een school te meten, geldt de reëel af te leggen afstand te voet over de openbare wege tussen de voordeur van de coffeeshop tot de hoofdingang van de school.

Overige vestigingscriteria

Naast de gedoogcriteria en het afstandscriterium zijn in het coffeeshopbeleid nog enkele overige vestigingscriteria opgenomen. Allereerst dient het pand waar de coffeeshop in gevestigd is een horecabestemming te hebben op grond van het bestemmingsplan. Daarnaast is het in verband met de sociale controle niet toegestaan om de ramen van het pand af te plakken of te verduisteren. Ook dient de toegangsdeur voor klanten zichtbaar te zijn vanaf de openbare weg. Naast sociale controle heeft dit tevens tot doel om voor bezoekers een drempel op te werpen.

Overige aanvullende voorwaarden

Naast de vestigingscriteria zijn ook enkele aanvullende voorwaarden opgenomen (zie tabel 2.1).

⁵ Momenteel wordt het beleid van de gemeente Steenwijkerland aangepast. Met de invoering van het nieuwe coffeeshopbeleid in de gemeente Steenwijkerland zal het B-criterium vervallen.

⁶ Momenteel wordt het beleid van de gemeente Steenwijkerland aangepast. Met de invoering van het nieuwe coffeeshopbeleid in de gemeente Steenwijkerland zal het landelijk vervallen afstandscriterium naar het zich laat aanzien worden gehandhaafd.

Tabel 2.1 Lokale aanvullende voorwaarden coffeeshopbeleid gemeente Steenwijkerland

Omgeving	Geen terras
	Schoonhouden directe omgeving
	Tweemaal per jaar periodiek overleg met gemeente, politie en Tactus op initiatief van de exploitant
	Goede relatie onderhouden met de buurt
Beheer en personeel	Bibob-onderzoek exploitant
	Permanente aanwezigheid bedrijfsleider/beheerder
	Telefonische bereikbaarheid tijdens openingstijden
	Personeelsvoorwaarden (Verklaring Omtrent Gedrag)
Bedrijfsvoering	Verplichte cursus Tactus
	Openings- en sluitingstijden ⁷
	Boekhoudplicht
	Evaluatie overlast
	Enkel verkoop tegen betaling
Voorkomen verslaving	Geen softdrugs in de vorm van etenswaar (spacecake)
	Aanwezigheid voorlichtingsmateriaal
	Signalering probleemgebruik
Overig	Verplichte medewerking Tactus
	Inrichtingseisen
	Prijslijst
	Maximaal 40 personen tegelijk binnen
	Vrij toegankelijk voor toezichthouders van de gemeente en/of politie

De voorwaarden zijn niet limitatief. In het kader van de openbare orde en veiligheid, volksgezondheid en overlast kunnen nadere voorwaarden worden gesteld, ook na afgifte van de gedoogverklaring. Zo kan worden bepaald dat in verband met gebleken overlast een gecertificeerde portier aangesteld dient te worden om verdere overlast te voorkomen.

Sanctiebeleid en handhaving

Handhaving van het coffeeshopbeleid geschiedt zowel strafrechtelijk als bestuurlijk. Het meest recente handhavingsarrangement is opgesteld in 2012. Hierin is opgenomen dat gemeente, politie en OM samenwerken in de handhaving van het gemeentelijk beleid.

De regie van de handhaving en de coördinatie van de uitvoering hiervan ligt bij de gemeente. De gemeente houdt toezicht en voert controles uit om te controleren of de coffeeshop de aan haar gestelde eisen in de gedoogverklaring naleeft. Deze controles kunnen gezamenlijk plaatsvinden met partners zoals de Belastingdienst of de politie. De controles vinden onregelmatig en onaangekondigd plaats. Gemeente, politie en OM maken afspraken over het aantal en de aard van de controles. Na een geconstateerde overtreding vindt altijd een vervolgactie plaats. Deze bestaat ofwel uit een schriftelijke waarschuwing, tijdelijke sluiting of permanente sluiting met

⁷ De coffeeshop dient gesloten te zijn tijdens schooluren om te voorkomen dat leerlingen in de pauze langs gaan. Doordeweeks is de coffeeshop gesloten van 0.00-16.00 en op zaterdag en zondag gesloten van 0.00-12.00.

intrekking van de gedoogverklaring/ exploitatievergunning, bestuursdwang of dwangsom dan wel uit strafrechtelijke vervolging door het OM, afhankelijk van de aard van de overtreding.

Eind 2013 is het handhavingsarrangement aangepast. De AHOJGI-criteria en de gedoogvoorwaarden zijn opgedeeld in drie categorieën naar de zwaarte en ernst van de overtreding. Door de aangebrachte gradaties kan proportioneel worden opgetreden. De op te leggen sancties lopen op naarmate al eerder overtredingen hebben plaatsgevonden.

2.3 Ervaringen met coffeeshopbeleid Steenwijkerland

In gesprekken met sleutelinformanten zijn de ervaringen met het gemeentelijk beleid besproken. Er is gesproken met 11 vertegenwoordigers van betrokken organisaties in Steenwijkerland. Hierbij gaat het om bestuurders en medewerkers van gemeente en de politie. Bovendien is gesproken met de eigenaresse van de coffeeshop.⁸

Maximumbeleid

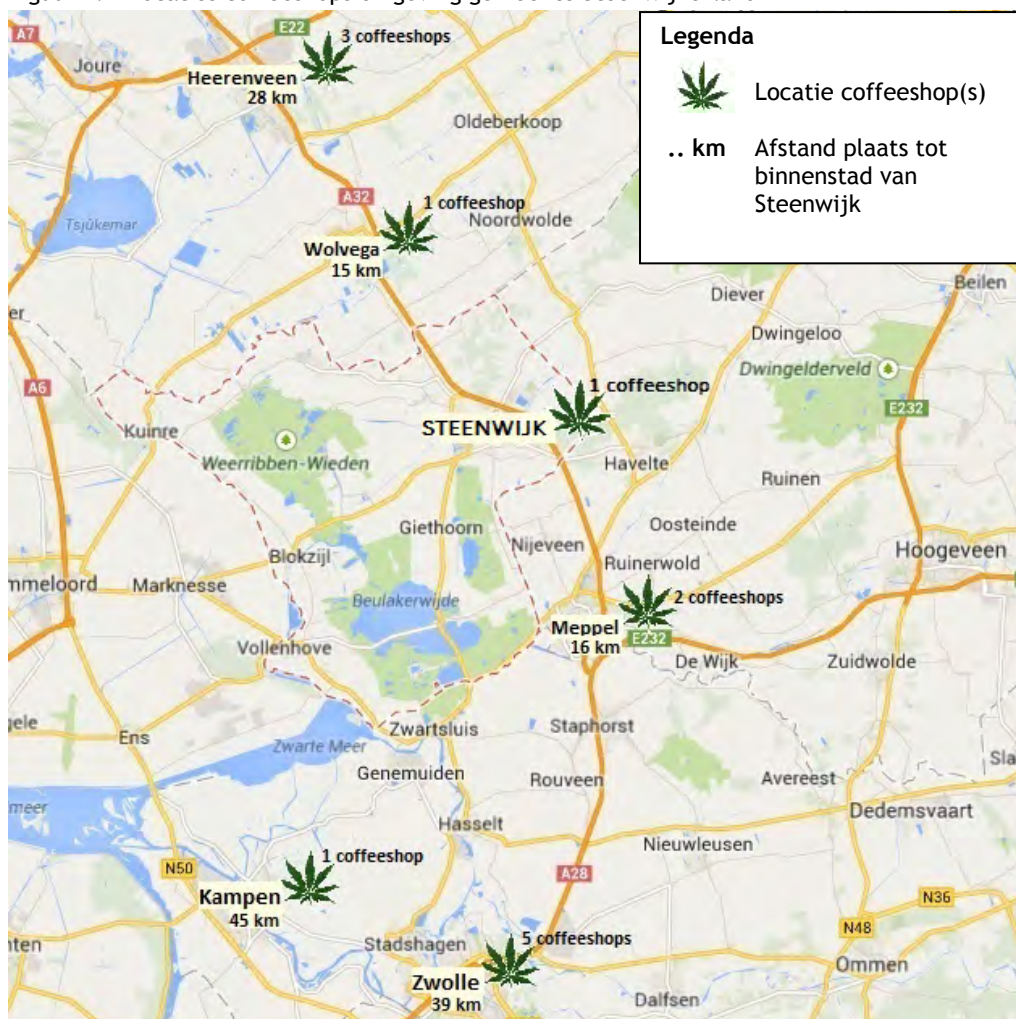
Vrijwel alle sleutelinformanten hebben de voorkeur voor het behouden van een maximumbeleid. Er wordt namelijk gevreesd voor een toename van (overlast van) niet-gedoogde handel in softdrugs als er geen coffeeshop in Steenwijkerland wordt gedoogd. Steenwijk heeft een stedelijk karakter, hetgeen volgens vrijwel alle sleutelinformanten betekent dat er ook vraag is naar softdrugs.⁹

Indien er geen coffeeshop in Steenwijk wordt gedoogd dan bestaat de kans dat één of meerdere niet-gedoogde verkooppunten van softdrugs in Steenwijkerland zullen ontstaan. Daarnaast zal een deel van de softdrugsgebruikers in de gemeente Steenwijkerland softdrugs kopen bij coffeeshops in naburig gelegen gemeenten, waaronder de twee coffeeshops in Meppel en de enige coffeeshop in Wolvega. Deze coffeeshop liggen op ongeveer 15 kilometer van het centrum van Steenwijk (zie figuur 2.1).

⁸ Ervaringen van omwonenden worden in hoofdstuk 3 besproken.

⁹ In paragraaf 4.3 wordt besproken hoeveel softdrugsgebruikers er ongeveer in de gemeente Steenwijkerland woonachtig zijn.

Figuur 2.1 Locaties coffeeshops omgeving gemeente Steenwijkerland

Bron: Google Maps. Bewerking: INTRAVAL.

Vrijwel alle sleutelinformanten vrezen dat niet-gedoopte (soft)drugshandel (op straat en/of in woningen) ontstaat bij het invoeren van een nulbeleid.¹⁰ Rondom de tijdelijke sluitingen van de coffeeshop hebben zich volgens de coffeeshopexploitant reeds verhalen de ronde gedaan over niet-gedoopte handel in (soft)drugs in de gemeente Steenwijkerland. Deze vermoedens worden niet onderschreven door sleutelinformanten van de politie en de gemeente. Tijdens de tijdelijke sluitingen van de coffeeshop heeft de politie meerdere gerichte surveillances (zowel in burger als in uniform)¹¹ uitgevoerd op locaties waarvan zij het vermoeden hadden dat (overlast van) handel in (soft)drugs zou kunnen ontstaan. Hierbij is geen toename van (overlast van) handel in (soft)drugs geconstateerd. De verwachting van sleutelinformanten van de politie is dat bij een langere sluiting van de coffeeshop wel een (zichtbare) niet-gedoopte markt ontstaat, waarvan wellicht overlast zal worden ervaren. Bij tijdelijke

¹⁰ In de lokale driehoek kan worden afgesproken geen coffeeshops in de gemeente te gedogen. Als deze afspraak wordt vastgelegd in beleid, dan wordt dit een nulbeleid genoemd.

¹¹ ‘In burger’ houdt in dat een politieagent niet gekleed gaat in het bij de functie behorende uniform, maar ‘gewone kleding’ draagt. Hoewel dan uiterlijk niet te zien is dat de politieagent in functie is, kan de agent zich altijd legitimeren met zijn politielegitimatiebewijs.

sluitingen van één maand hebben dealers volgens hen niet de kans om een markt op te bouwen, mede omdat softdrugsgebruikers vlak voor de sluiting van de coffeeshop een voorraad van softdrugs kunnen opbouwen.

Meerdere sleutelinformanten vrezen bij het loslaten van het maximumbeleid een toename van het werk van de politie om (de overlast van) de drugshandel te beteugelen. Hierbij zal er volgens hen sprake zijn van een verschuiving van taken na het invoeren van een nulbeleid. Op dit moment zijn verschillende medewerkers van onder meer de gemeente tijd kwijt aan het coffeeshopbeleid, terwijl na het invoeren van een nulbeleid medewerkers van met name de politie bezig zullen zijn met de bestrijding van (overlast van) niet-gedoogde verkooppunten.

Naast de overlast die kan ontstaan van niet-gedoogde verkooppunten, noemen enkele sleutelinformanten ook een risico voor de volksgezondheid als nadelig effect van het voeren van een nulbeleid. Uit onderzoek is namelijk bekend dat coffeeshops bijdragen aan de scheiding der markten van softdrugs en harddrugs (Van Laar e.a. 2009). De kans is groot dat klanten op de niet-gedoogde markt naast cannabis (van slechtere kwaliteit) ook harddrugs (oftewel drugs met een onaanvaardbaar risico voor de gezondheid) krijgen aangeboden en gaan gebruiken. Enkele sleutelinformanten vrezen dat softdrugsgebruikers in Steenwijkerland dan vaker worden geconfronteerd met harddrugs.

Aantal coffeeshops

Meerdere geïnterviewden vinden dat één coffeeshop voldoet aan de lokale vraag. Er lijkt volgens hen sprake te zijn van een balans tussen de softdrugsbehoefte in Steenwijkerland en het aantal coffeeshops. De softdrugsbehoefte is volgens enkele sleutelinformanten onvoldoende groot om ruimte te hebben voor twee coffeeshops.

Uit onderzoek is overigens bekend dat in coffeeshopgemeenten het gemiddeld aantal inwoners per coffeeshop op 31.523 inwoners ligt (Bieleman e.a. 2013). De gemeente Steenwijkerland heeft 43.350 inwoners¹², hetgeen betekent dat één coffeeshop lijkt te voldoen in de vraag naar softdrugs.

AHOJGI-criteria¹³

De ervaringen met het coffeeshopbeleid en de handhaving van de AHOJGI-criteria zijn overwegend positief. De respondenten zien geen aanleiding om de gedoogcriteria aan te scherpen. Zij achten de AHOJGI-criteria voldoende geschikt om de verkoop van softdrugs in de gemeente te reguleren. Vrijwel alle criteria zijn nooit overtreden

¹² Het betreft het aantal inwoners per 1 januari 2014. Bron: www.cbs.nl

¹³ De landelijke definities van deze zogenoemde AHOJGI-criteria zijn: geen Affichering; geen Harddrugs; geen Overlast; geen verkoop aan Jeugdigen (leeftijdsgrens van 18 jaar); geen verkoop van Grote hoeveelheden per transactie (de grens is 5 gram per klant); en uitsluitend verkoop aan Ingezetenen van Nederland. Daarnaast mag geen alcohol en maximaal 500 gram softdrugs aanwezig zijn in de inrichting. Als aan deze criteria wordt voldaan, dan ziet het OM af van vervolging.

door de huidige coffeeshop in de gemeente Steenwijkerland. Dit betekent onder meer dat nog nooit een minderjarige in de coffeeshop is geconstateerd door de toezichthouders. Wel is meerdere keren geconstateerd (in 2007, 2008 en 2009) dat er meer dan 500 gram softdrugs in de coffeeshop aanwezig waren. Hiervoor is de coffeeshop gesanctioneerd. De exploitant zegt overigens dat 500 gram een zeer beperkte voorraad is voor een coffeeshop, waardoor het assortiment regelmatig moet worden aangevuld.

Vestigingscriteria

De meeste sleutelinformanten zijn tevreden over de huidige locatie van de coffeeshop. In de dichtheid van de binnenstad is er sprake van meer sociale controle van winkelend publiek, terwijl de toezichthouders (van gemeente en politie) aangeven dat het makkelijker is om controles uit te voeren waarbij ze opgaan in het publiek. Bovendien kunnen dan controles worden uitgevoerd op momenten dat ze onderweg zijn naar andere panden en locaties in de binnenstad. Zij vinden een afgelegen locatie van de coffeeshop een negatief aspect. Indien de coffeeshop is gelegen op een industrieterrein kunnen volgens enkele sleutelinformanten geen onopvallende controles meer worden uitgevoerd, omdat medewerkers van de coffeeshop de toezichthouders al van verre zien aankomen. Bovendien bestaat volgens enkelen de mogelijkheid dat de coffeeshop een aanzuigende werking heeft op de omgeving indien deze makkelijk met de auto is te bereiken. Verder wordt door enkele respondenten gevreesd dat er alsnog een niet-gedoogd verkooppunt ontstaat in het centrum als alternatief voor softdrugsgebruikers die geen zin hebben om naar een industrieterrein te rijden of fietsen.

Ook zeggen meerdere sleutelinformanten dat de coffeeshop momenteel is gelegen op een overzichtelijke en goed verlichte locatie in een laag dynamische zone. De straat waaraan de coffeeshop is gelegen is een voetgangersgebied, waardoor minder parkeer- en verkeersoverlast kan worden ervaren door omwonenden. In andere coffeeshopgemeenten is dit vaak de meest genoemde vorm van overlast rondom coffeeshops (Bieleman e.a. 2011a; Bieleman e.a. 2011b; Ooyen e.a. 2009).

Enkele sleutelinformanten pleiten voor het verplaatsen van de coffeeshop naar een industrieterrein. Zij verwachten dat hierdoor minder omwonenden overlast zullen ervaren, omdat er minder mensen woonachtig zijn. Daarnaast is de kans kleiner dat schoolgaande kinderen worden geconfronteerd met een coffeeshop als deze op een afgelegen locatie is gelegen. Een ander genoemd voordeel is dat het centrum een beter imago krijgt als de coffeeshop naar een industrieterrein wordt verplaatst.

Overige criteria

De gemeente Steenwijkerland kent een vrij uitgebreid coffeeshopbeleid, waarin diverse criteria zijn opgenomen naast de AHOJGI-criteria (zie ook paragraaf 2.2). Uit de interviews blijkt voorts dat de ervaringen met de overige criteria overwegend positief zijn. Uitsluitend de coffeeshopexploitant stoort zich aan het feit dat steeds meer regels aan een gedoogbeschikking worden gesteld. De afgelopen jaren zijn bij de coffeeshop onder meer de volgende overtredingen van de overige criteria

gesignaleerd: open zijn op momenten dat de coffeeshop gesloten had dienen te zijn; het onrechtmatig gebruik van de nooduitgang; en de verkoop van spacecake. Hierop zijn sancties gevolgd, waaronder een tijdelijke sluiting van de coffeeshop. Tevens is de exploitant inmiddels verplicht gesteld om een beveiliging aan te stellen die voldoet aan de wet particuliere beveiliging.

Samenwerking

De samenwerking tussen politie en gemeente verloopt volgens de geïnterviewden over het algemeen goed. De contacten met de coffeeshopeigenaar worden door meerdere sleutelinformanten niet altijd als optimaal ervaren. Zij benoemen onder meer dat de exploitant niet helemaal op de hoogte lijkt te zijn van het verschil tussen landelijke en lokale bevoegdheden inzake het coffeeshopbeleid. Ook lijkt er volgens enkele respondenten bij de exploitant sprake te zijn van een laag omgevingsbewustzijn. De exploitant lijkt onvoldoende inzicht te hebben in het huidige speelveld dat is ontstaan door lokale en landelijke ontwikkelingen in het coffeeshopbeleid. Ondanks meerdere waarschuwingen worden telkens kleine overtredingen van de gedoogcriteria geconstateerd.

Ook de verhouding van de exploitant met enkele omwonenden is niet altijd positief. De relatie wordt gekenmerkt door het voeren van diverse juridische procedures. Daar komt nog bij dat de bezwaren van een viertal omwonenden zodanig geformuleerd worden, dat het lastig is om diverse soorten beschikkingen en procedures uit elkaar te houden. Onder meer is er sprake geweest van een bezwaarschrift gericht tegen de verleende horeca exploitatievergunning. Deze vergunning is verleend voor een periode tot en met 12 november 2014. Dit is tevens de looptijd/geldigheidstermijn van de gedoogverklaring voor de coffeeshop. Er zijn momenteel ongeveer vier omwonenden die een langlopend conflict hebben met de coffeeshopeigenaresse. Daarnaast lijken ook persoonlijke conflicten met enkele buurtgenoten te spelen, waaronder een conflict over het recht op overpad.

2.4 Ervaringen elders

Om informatie te verkrijgen over ervaringen van gemeenten elders met hun lokale coffeeshopbeleid is met medewerkers van vijf Nederlandse gemeenten gesproken waar onlangs de discussie speelde om al dan niet een coffeeshop te (blijven) gedogen.¹⁴

¹⁴ Naar aanleiding van de resultaten van eerder onderzoek door INTRAVAL is een aantal gemeenten benaderd voor nadere informatie. Er is informatie verkregen over de volgende gemeenten: Delfzijl (1 coffeeshop behouden); Kampen (van 0 coffeeshops naar 1 coffeeshop); Hattem (0 coffeeshops: handhaaft nulbeleid); Oldebroek (0 coffeeshops: handhaaft nulbeleid); Nieuwegein (van 1 coffeeshop naar 0 coffeeshops).

Reden van wijziging of behoud coffeeshopbeleid

Eén gemeente hanteert al jarenlang een maximumbeleid. In 2013 heeft de gemeente haar beleid heroverwogen. De gemeente stelt dat één coffeeshop voorziet in de lokale behoefte. Een coffeeshop zorgt tevens voor een scheiding der markten. Bij het invoeren van een nulbeleid wordt daarom gevreesd voor een toename van (overlast van) niet-gedoogde verkooppunten. Daarnaast is er bij het voeren van een maximumbeleid beter toezicht mogelijk, zowel politieel als sociaal gezien. Na evaluatie van het coffeeshopbeleid heeft de Raad besloten om één coffeeshop binnen de gemeente te blijven gedogen, mede omdat in de omliggende gemeenten een nulbeleid wordt gevoerd. In een andere gemeente is eveneens sinds lange tijd een coffeeshop gevestigd. Hier is echter pas sinds enkele jaren officieel een coffeeshopbeleid vastgesteld. Met de invoering van een lokaal maximumbeleid in deze gemeente is de coffeeshop een gedoogd verkooppunt geworden.

Twee gemeenten hanteren al jaren een nulbeleid. In de regio waar deze gemeenten liggen is een gezamenlijk maximumbeleid vastgesteld en het maximum aantal coffeeshops is in deze regio reeds bereikt. In een andere gemeente was een gedoogde coffeeshop gevestigd. Enkele jaren geleden is in de gemeenteraad besloten om een nulbeleid met een passieve uitsterfconstructie te hanteren. Deze constructie hield in dat wanneer de huidige eigenaar besloot te stoppen, er geen nieuwe coffeeshop meer geopend kon worden. Hier is voor gekozen omdat er geen aanleidingen bestonden om de coffeeshop direct te sluiten. Uiteindelijk is hierdoor de gewenste situatie bereikt en is er geen coffeeshop meer gevestigd in deze gemeente.

Ervaren c.q. verwachte voor- en nadelen maximumbeleid

Aan de gemeenten is gevraagd welke voor- en nadelen zij hebben ervaren c.q. verwachten van een maximumbeleid met één of meerdere coffeeshops. Gemeenten geven aan dat onder andere de scheiding der markten (harddrugs en softdrugs) een voordeel is. Daarnaast wordt een dergelijk beleid gezien als mogelijkheid om de behoefte aan en de groei van illegale verkoop en straathandel te verminderen en te beheersen. Andere voordelen zijn de mogelijkheid om de exploitant te screenen en eisen te stellen aan de bedrijfsvoering, welke zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk kunnen worden gecontroleerd en gehandhaafd. Anders dan bij illegale verkooppunten kan er bij overtreding van de gedoogcriteria of overlast rondom de coffeeshop direct worden opgetreden. Door gekanaliseerde verkoop via gecontroleerde punten blijft het voor gemeente en politie beheersbaar. Ook kunnen eisen gesteld worden aan de locatie waar de coffeeshop is gevestigd. Gemeenten ervaren voordelen van een locatie in de binnenstad. Hier is sprake van sociale controle en het biedt meer mogelijkheden voor gemeente en politie om toezicht te houden. Overige voordelen van het gedogen van een coffeeshop zijn de mogelijkheid om toezicht te houden op de kwaliteit van de softdrugs die verkocht worden. Ook is er beter zicht op de doelgroep/gebruikers, hetgeen mogelijkheden biedt om hen voor te lichten en eventueel (preventief) op te treden (op individuele basis).

Als nadeel van een maximumbeleid wordt de bestuurlijke drukte rondom aanvragen voor gedoogvergunningen, bezwaarschriften en klachten over overlast genoemd. Een

ander genoemd nadeel is dat softdrugs gemakkelijker te verkrijgen zijn door het hanteren van een maximumbeleid. Dit kan onder andere invloed hebben op het softdrugsgebruik van (kwetsbare) jongeren.

Ervaren c.q. verwachte voor- en nadelen nulbeleid

Tevens is aan de gemeenten gevraagd welke voor- en nadelen zij hebben ervaren c.q. verwachten van een nulbeleid. Een van de genoemde voordelen van het hanteren van een nulbeleid is de afname van bestuurlijke drukte. Klachten met betrekking tot overlast van de coffeeshop hoeven niet meer afgehandeld te worden. Ook komen er geen bezwaarschriften meer binnen na het opnieuw afgeven van een gedoogverklaring. Een ander voordeel dat genoemd wordt is dat een gemeente een statement kan maken met een nulbeleid, namelijk dat drugs niet maatschappelijk geaccepteerd zijn. Tevens wordt het met het ontbreken van een lokaal gedoogd verkooppunt minder gemakkelijk om softdrugs te verkrijgen. Dit kan ook een ontmoedigende werking kan hebben op het gebruik van softdrugs door onder andere (kwetsbare) jongeren.

Een nadeel van het voeren van een nulbeleid is dat er geen scheiding der markten is, waardoor de kans groter is dat klanten naast softdrugs ook harddrugs aangeboden krijgen. Ook is het niet mogelijk om toezicht uit te oefenen op de kwaliteit van de verkochte drugs en op de doelgroep/gebruikers. Een ander nadeel dat wordt genoemd is de groeiende behoefte aan en verplaatsing naar illegale verkooppunten en straathandel. De verwachting is dat als gevolg daarvan de (overlast van de) illegale markt zal groeien. Daarnaast geven gemeenten aan dat deze illegale handel minder beheersbaar is. Het is lastiger om dit bestuursrechtelijk en strafrechtelijk te controleren en hier tegen op te treden.

3. ENQUÊTE OMWONENDEN

In dit hoofdstuk worden de resultaten besproken van de enquête die is gehouden onder direct omwonenden (bewoners en ondernemers) van de coffeeshop in Steenwijk.¹ In totaal zijn 22 omwonenden geënquêteerd over overlast en veiligheid in de omgeving van de coffeeshop. De respons ligt hiermee op 88% van de bewoners in het onderzoeksgebied. Waar mogelijk worden de resultaten vergeleken met de resultaten van enquêtes onder omwonenden van coffeeshops uit eerdere onderzoeken in Groningen en Delfzijl (Bieleman e.a. 2011b; Bieleman e.a. 2013).

In paragraaf 3.1 worden allereerst de mate van overlast en de verschillende vormen van overlast die door omwonenden worden ervaren beschreven. Vervolgens worden in paragraaf 3.2 en 3.3 de onveiligheidsgevoelens en de waardering van de buurt en de waardering van de inzet van politie en gemeente door omwonenden behandeld. Tot slot wordt in paragraaf 3.4 aandacht besteed aan het slachtofferschap van de respondenten in de directe woonomgeving c.q. werkomgeving.

3.1 Overlast

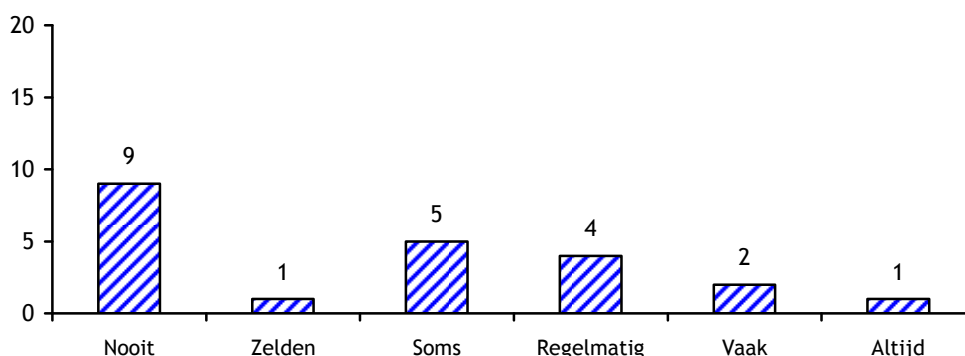
In deze paragraaf wordt allereerst de ervaren overlast van omwonenden besproken. Daarbij wordt aangegeven hoeveel omwonenden overlast ervaren, hoe vaak zij overlast ervaren en waarvan. Vervolgens wordt ingegaan op de verschillende specifieke overlastvormen waarvan zij hinder hebben.

Ervaren overlast algemeen

Aan de omwonenden van de coffeeshop is gevraagd of zij in de zes maanden voorafgaand aan het onderzoek overlast hebben ervaren in hun directe woonomgeving c.q. werkomgeving. Ruim de helft (13 van de 22) van de respondenten antwoordt hier bevestigend op, terwijl twee vijfde (9 van de 22) aangeeft nooit overlast te ervaren (zie figuur 3.1). Aansluitend is de omwonenden gevraagd hoe vaak zij overlast ervaren. Ruim een kwart (6 van de 22) van de respondenten zegt zelden tot soms overlast te ervaren, terwijl eveneens ruim een kwart (7 van de 22) zegt dit regelmatig tot altijd te ervaren.

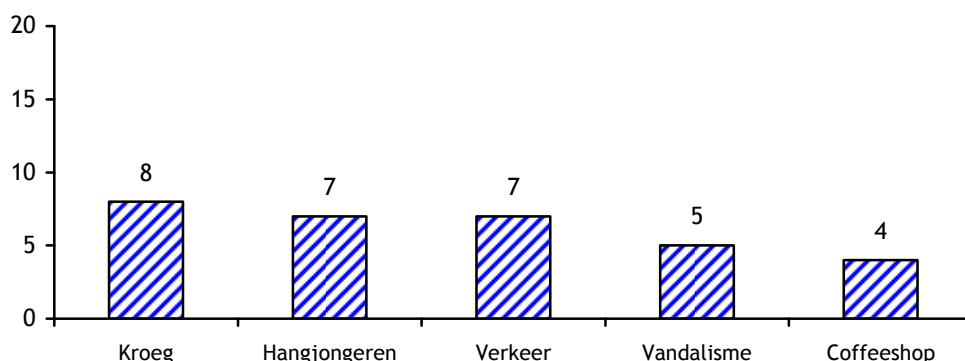
¹ In dit hoofdstuk wordt de term omwonenden gebruikt. Hieronder worden zowel de bewoners als de ondernemers verstaan die wonen c.q. werken in de directe omgeving van de coffeeshop.

Figuur 3.1 Frequentie van ervaren overlast door omwonenden, in aantallen (N=22)

Vervolgens is de 13 omwonenden die wel eens overlast ervaren de vraag voorgelegd welke vormen van overlast zij ervaren. Het betreft een open vraag, waar de omwonenden spontaan antwoord op konden geven. De overlastvormen die de omwonenden hebben gemeld kunnen worden onderverdeeld in een vijftal categorieën (zie figuur 3.2). De meest voorkomende overlastvormen die worden genoemd zijn: de kroeg (8), hangjongeren (7) en het verkeer (7).² Daarnaast zijn vandalisme (5) en de coffeeshop (4) genoemd als bron van overlast.

Figuur 3.2 Frequentie van verschillende vormen van overlast, in aantallen, meerdere antwoorden mogelijk (N=13)

Kroeg

De overlast die omwonenden toeschrijven aan de kroeg bestaat voornamelijk uit geluidsoverlast en overlast van bezoekers. Omwonenden ervaren overlast van dronken bezoekers en het uitgaanspubliek. Dit zou volgens sommige respondenten ook klanten afschrikken en hen ervan weerhouden naar de winkels toe te komen. Ook wordt een aantal keer lawaai uit de kroeg genoemd, waarbij het met name gaat om last van harde muziek wanneer de deur open gaat. Daarnaast wordt het lawaai door luidruchtige bezoekers van de kroeg genoemd.

Hangjongeren

Eveneens een veelgenoemde vorm van overlast zijn hangjongeren. De jongeren hangen in grote groepen rond op de parkeerplaats en op de hoek van de straat. Ze

² Er zijn meer vormen van overlast dan omwonenden die overlast ervaren, omdat omwonenden de mogelijkheid hadden om meerdere vormen van overlast te melden.

betreden leegstaande panden, waar ze volgens omwonenden soms vuurtjes stoken. Het geeft omwonenden een onprettig gevoel, mede omdat zij het gedrag van de jongeren als intimiderend ervaren.

Verkeer

Een andere veelvoorkomende vorm van overlast is het verkeer. De meeste klachten gaan over fietsers die in het voetgangersgebied rijden en parkeren op de stoep.³ Daarnaast worden onveilige verkeerssituaties genoemd die onder andere veroorzaakt zouden worden door te hard rijden.

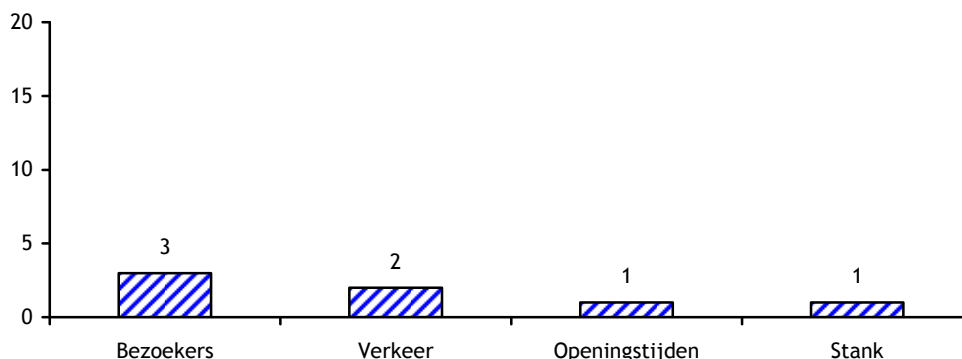
Vandalisme

Enkele omwonenden geven aan overlast te ondervinden van vandalisme en vernieling. Jongeren zouden in de buurt ramen van leegstaande panden ingooien en vuurtjes stoken.

Coffeeshop gerelateerde overlast

Enkele omwonenden (4 van de 22) hebben specifiek aangegeven overlast te ervaren van de coffeeshop. Zij melden daarbij zeven vormen van overlast, die zijn onder te verdelen in de volgende categorieën: bezoekers; verkeer; openingstijden; en stank (zie figuur 3.3).⁴

Figuur 3.3 Frequentie van verschillende vormen van overlast, in aantallen, meerdere antwoorden mogelijk (N=4)

Drie omwonenden noemen de overlast van bezoekers van de coffeeshop. Bezoekers lopen vaak blowend over straat, hetgeen onder andere stankoverlast veroorzaakt en de gevoelens van onveiligheid vergroot. Ook zou er sprake zijn van wederverstrekking, de situatie waarbij bezoekers softdrugs kopen in de coffeeshop en die buiten verhandelen. Daarnaast ondervinden twee omwonenden overlast van bezoekers die met de auto naar de coffeeshop rijden; een aantal bezoekers parkeren de auto dan op de stoep voor de deur. Verder worden de late openingstijden en de geur van wiet elk eenmaal genoemd als bron van overlast.

³ Het betreft een voetgangersgebied dat is afgesloten met paaltjes die in de grond kunnen verzinken. Om onduidelijke redenen blijken deze vaak naar beneden te staan.

⁴ Er zijn meer vormen van overlast dan omwonenden die overlast ervaren, omdat omwonenden de mogelijkheid hadden om meerdere vormen van overlast te melden.

Eén omwonende geeft aan overlast te hebben ondervonden van de exploitant van de coffeeshop. Zo zouden de honden van de eigenaresse destijds overlast veroorzaken en ervaart de respondent persoonlijk problemen met het gedrag van de eigenaresse. Een andere respondent noemt het gebruik van de achterdeur van de coffeeshop als bron van overlast. Het gebruik van deze deur is in strijd met de regelgeving. De achterdeur is een nooduitgang en mag volgens de voorschriften alleen als zodanig worden gebruikt. In hoeverre hier daadwerkelijk sprake is van overlast is niet duidelijk, zo is bijvoorbeeld niet aangegeven op welke manier de respondent overlast ondervindt van de openstaande deur.

Vergelijking met elders

In Steenwijk geeft ongeveer een vijfde van de omwonenden aan coffeeshopgerelateerde overlast te ondervinden. Vergeleken met cijfers uit eerder onderzoek in verschillende gemeenten in de noordelijke provincies is dit relatief laag. Hier geeft een kwart van de respondenten specifiek aan overlast te ervaren van de coffeeshops (Snippe en Bieleman 2014).⁵ In de gemeente Groningen is dit ruim een tiende van de omwonenden (Bieleman e.a. 2011b).

Specifieke vormen van ervaren hinder

Alle omwonenden is met een gesloten vraag ook gevraagd of zij in de afgelopen zes maanden hinder hebben ondervonden van een aantal specifieke gebeurtenissen. Met deze vraag is, anders dan met de open vraag, aan omwonenden een reeks gebeurtenissen voorgelegd. Per gebeurtenis heeft de respondent aangegeven in welke mate hiervan hinder wordt ondervonden. De gebeurtenissen zijn onder te verdelen in de volgende categorieën: irritant en hinderlijk gedrag; parkeer- en verkeersoverlast; en coffeeshopoverlast.

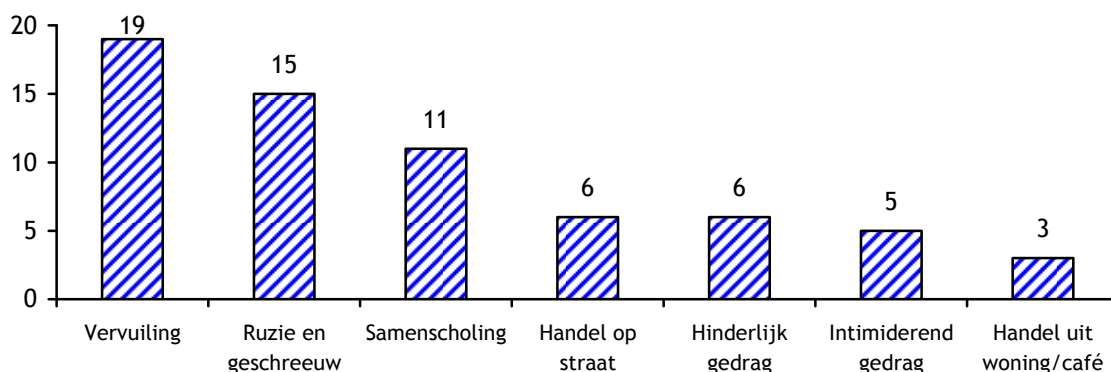
Irritant en hinderlijk gedrag

De categorie irritant en hinderlijk gedrag bestaat uit de volgende gebeurtenissen: vervuiling van de straat; ruziemakende of schreeuwende personen op straat; samenscholing van personen op straat; overlast van gebruik van of handel van softdrugs op straat; hinderlijk worden aangesproken door personen op straat; bedreiging of intimidatie door personen op straat; en overlast van handel in softdrugs vanuit woning of café. Deze gebeurtenissen gaan over personen in het algemeen en hebben niet specifiek betrekking op een bepaalde doelgroep, zoals jongeren, café- of coffeeshopbezoekers. De resultaten hebben dus niet per definitie een directe relatie met de coffeeshop.

Het overgrote deel van de omwonenden ondervindt wel eens hinder van vervuiling van de straat (19 van de 22, zie figuur 3.4). Daarnaast geeft een ruime meerderheid (15 van de 22) aan (wel eens) hinder te ondervinden van ruziemakende en schreeuwende mensen op straat. De helft (11 van de 22) ervaart wel eens hinder van samenscholing van personen op straat.

⁵ Dit onderzoek is uitgevoerd rondom coffeeshops in 7 gemeenten van variërende grootte in de provincies ten noorden van de grote rivieren.

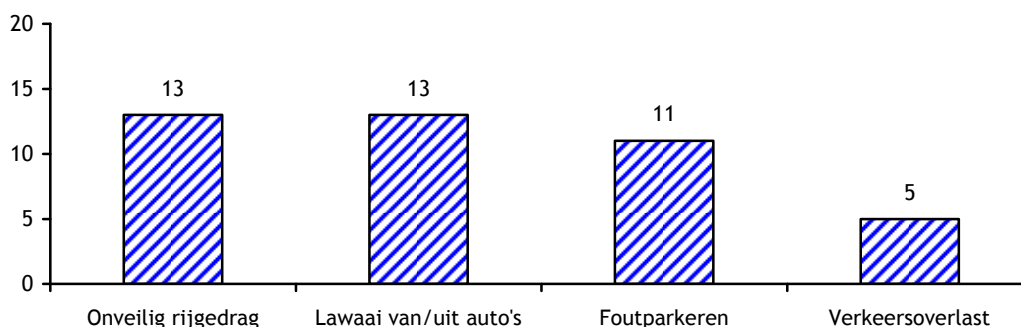
Figuur 3.4 Frequentie ervaren hinder irritant en hinderlijk gedrag, in aantallen (N=22)

Parkeer- en verkeersoverlast

De categorie parkeer- en verkeersoverlast bestaat uit de volgende gebeurtenissen: verkeersonveilig rijgedrag; lawaai van of uit auto's; foutparkeren of dubbel parkeren; en verkeersoverlast (drukke of files, zie figuur 3.5). Ook deze gebeurtenissen gaan over personen in het algemeen en hebben niet specifiek betrekking op een bepaalde doelgroep. De resultaten hebben dus niet per definitie een directe relatie met de coffeeshop.

Figuur 3.5 Frequentie ervaren hinder parkeer- en verkeersoverlast, in aantallen (N=22)

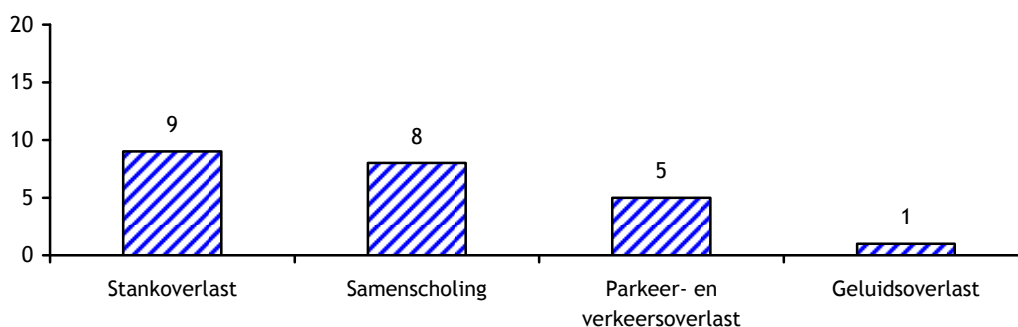

Meer dan de helft (13 van de 22) van de omwonenden geeft aan wel eens hinder te ondervinden van onveilig rijgedrag, waarvan 10 zeggen hier vaak of altijd last van te hebben. Eveneens meer dan de helft (13 van de 22) geeft aan wel eens hinder te ondervinden van lawaai van of uit auto's. De helft (11 van de 22) geeft aan wel eens hinder te ondervinden van foutparkeren.

Ervaren hinder coffeeshop

De categorie coffeeshopoverlast bestaat uit de volgende gebeurtenissen: stankoverlast door de coffeeshop; samenschooling door jongeren rondom de coffeeshop; parkeer- en verkeersoverlast bij de coffeeshop; en geluidsoverlast van de coffeeshop.

Figuur 3.6 Frequentie ervaren hinder coffeeshopoverlast, in aantallen (N=22)

Wanneer gevraagd wordt naar coffeeshopgerelateerde overlast geeft twee vijfde van de omwonenden (9 van de 22) aan stankoverlast te ervaren. Een derde van de omwonenden (8 van de 22) ondervindt wel eens hinder van samenscholende jongeren rondom de coffeeshop. Daarnaast geeft een vijfde omwonenden (5 van de 22) aan wel eens verkeersoverlast rondom de coffeeshop te ervaren. Omwonenden ervaren aanzienlijk minder hinder van coffeeshopgerelateerde overlast dan van andere vormen van hinder in de categorieën irritant en hinderlijk gedrag en parkeer- en verkeersoverlast.

Vergelijking met elders

Wanneer de coffeeshopgerelateerde overlast in Steenwijk wordt vergeleken met andere gemeenten zijn enkele verschillen waar te nemen. In de gemeente Groningen en verschillende gemeenten in de noordelijke provincies geeft een tiende van de omwonenden aan parkeer- of verkeersoverlast te ervaren, terwijl dit in Steenwijk een kwart van de omwonenden betreft (Bieleman e.a. 2011b; Snippe en Bieleman 2014).⁶ In Steenwijk ervaren omwonenden ook meer stankoverlast van de coffeeshop, namelijk twee vijfde van de respondenten in vergelijking met een vijfde in de gemeente Groningen. Ook ervaart ruim een derde van de omwonenden in Steenwijk hinder van samenscholende jongeren rondom coffeeshops, terwijl dit in Groningen een tiende van de omwonenden betreft.

3.2 Onveiligheidsgevoelens en waardering buurt

In deze paragraaf worden allereerst de onveiligheidsgevoelens van de omwonenden behandeld. Vervolgens wordt de waardering van de buurt in kaart gebracht.

Onveiligheidsgevoelens

De omwonenden is eveneens gevraagd of zij zich in de zes maanden voorafgaand aan het onderzoek wel eens onveilig hebben gevoeld in de directe woonomgeving c.q. werkomgeving. De ene helft van de respondenten (11 van de 22) geeft aan dat dit het geval is geweest, terwijl de andere helft (11 van de 22) zegt zich nooit onveilig te

⁶ Het onderzoek is uitgevoerd rondom verschillende coffeeshops in de gemeente Groningen. Hier wordt vergeleken met het gebied rondom coffeeshops in het centrum van Groningen welke niet of nauwelijks bereikbaar zijn met de auto.

hebben gevoeld. De omwonenden is gevraagd naar algemene onveiligheidsgevoelens. De resultaten hoeven daarom niet per definitie betrekking te hebben op de coffeeshop.

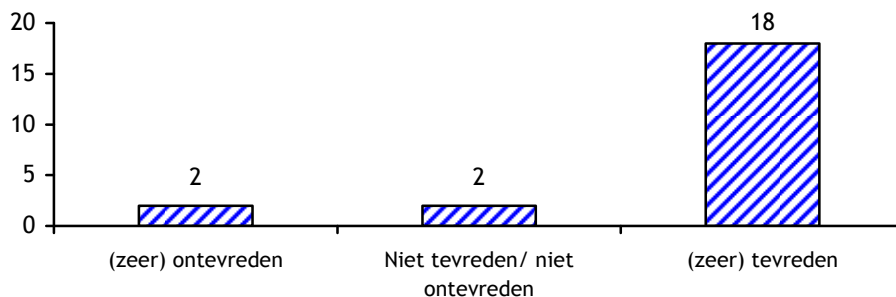
Vergelijking met elders in de gemeente

Uit het Integraal Veiligheidsplan (2010) blijkt dat de helft van de inwoners in de gemeente Steenwijkerland zich weleens onveilig voelt in zijn of haar woonomgeving c.q. werkomgeving. Dit komt overeen met het percentage geënquêteerde omwonenden rondom de coffeeshop. Deze cijfers liggen overigens hoger dan in de gemeente Groningen en Delfzijl; daar voelt ruim een derde van de omwonenden zich weleens onveilig (Bieleman e.a. 2011b; Bieleman e.a. 2013).

Waardering buurt

Aan de omwonenden is tevens gevraagd hoe tevreden zij zijn met hun directe woonomgeving c.q. werkomgeving. Bijna drie kwart van de respondenten (18 van de 22) geeft aan (zeer) tevreden te zijn met de woonomgeving c.q. werkomgeving (zie figuur 3.7). Vervolgens is hen gevraagd de buurt een rapportcijfer te geven. Een kwart (5 van de 22) van de omwonenden waardeert de buurt met een onvoldoende, een 5 of lager. Ruim de helft (12 van de 22) geeft een 6 of een 7 en eveneens een kwart (5 van de 22) geeft een 8 of hoger.

Figuur 3.7 Tevredenheid van omwonenden van de coffeeshop over hun directe woonomgeving c.q. werkomgeving, in aantallen (N=22)

Vergelijking met gemeente Delfzijl

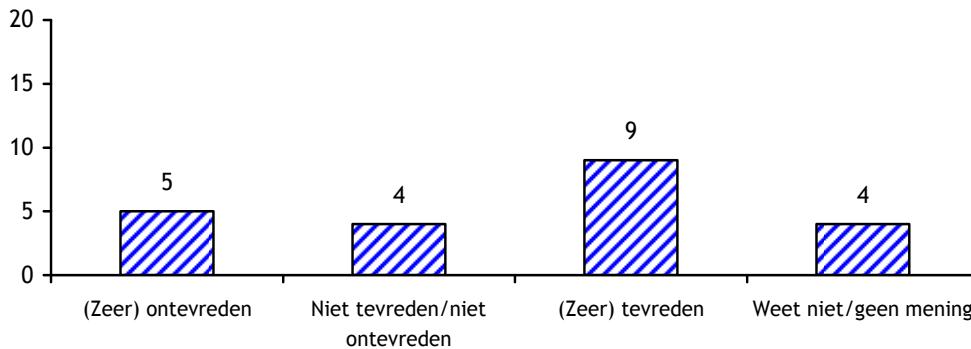
Het gemiddelde rapportcijfer dat de omwonenden van de coffeeshop in Steenwijk aan de woonomgeving c.q. werkomgeving geven is gelijk aan het gemiddelde rapportcijfer dat omwonenden van de coffeeshop in Delfzijl hebben gegeven (Bieleman e.a. 2013). Wel lopen in Delfzijl de cijfers verder uiteen van een twee tot een tien, met een gemiddelde van een 6,6.

3.3 Waardering politie en gemeente

Ook is omwonenden gevraagd of zij tevreden zijn over de activiteiten die politie en gemeente ondernemen tegen overlast in de directe woonomgeving c.q. werkomgeving. Twee vijfde (9 van de 22) van de respondenten geeft aan (zeer) tevreden te zijn over het optreden van politie en gemeente. Een vijfde (5 van de 22) zegt (zeer) ontevreden

te zijn (zie figuur 3.8). Eén van de redenen die hierbij genoemd wordt is het feit dat de leegstand in de straat niet aangepakt wordt. De deuren en ramen van leegstaande panden staan open, waardoor iedereen er naar binnen kan. Dit geeft een gevoel van onveiligheid, omdat er bijvoorbeeld brand gesticht kan worden. Enkele omwonenden zijn ontevreden over de manier waarop de gemeente met de coffeeshop omgaat wanneer de eigenaresse zich niet aan de afspraken houdt.

Figuur 3.8 Tevredenheid van omwonenden over het optreden van politie en gemeente tegen overlast in hun directe woonomgeving c.q. werkomgeving, in aantallen (N=22)

Vergelijking met elders

In de gemeente Delfzijl geeft ruim de helft van de omwonenden van de coffeeshop aan (zeer) ontevreden te zijn over het optreden van politie en gemeente tegen overlast in hun directe woonomgeving c.q. werkomgeving (Bieleman e.a. 2013). In Steenwijk is een vijfde deze mening toegedaan.

3.4 Slachtofferschap

Aan alle respondenten is ook de vraag voorgelegd of zij in de afgelopen zes maanden in de directe woonomgeving c.q. werkomgeving slachtoffer zijn geweest van diefstal, inbraak, vernieling of een geweldsmisdrijf.⁷ Er is gevraagd naar slachtofferschap in het algemeen. De resultaten hebben dus niet per definitie betrekking op de coffeeshop.

Ruim drie kwart van de omwonenden (17 van de 22) geeft aan nooit slachtoffer te zijn geweest, terwijl een kwart (5 van de 22) in de afgelopen zes maanden in totaal zeven keer slachtoffer is geweest van één van de genoemde misdrijven.

Vergelijking met elders

In de gemeente Delfzijl is geen van de respondenten slachtoffer geweest van diefstal, inbraak, vernieling of een geweldsmisdrijf, terwijl dit in Steenwijk een kwart van de omwonenden betreft (Bieleman e.a. 2013). In de gemeente Groningen geeft de helft van de respondenten aan slachtoffer te zijn geweest van één van de genoemde

⁷ Onder vernieling wordt zowel vernieling als beschadiging van de woning of onderneming verstaan. Vernielingen en beschadigingen aan de auto worden hier buiten beschouwing gelaten. Onder geweldsmisdrijf wordt zowel bedreiging als mishandeling verstaan.

misdrijven (Bieleman e.a. 2011b). De verschillende vormen van slachtofferschap in de gemeente Groningen kunnen afgezet worden tegen het slachtofferschap in Steenwijk. In Groningen is één op de zeven respondenten slachtoffer geweest van diefstal uit de woning (inbraak) of onderneming (winkeldiefstal). In Steenwijk betreft dit één op de elf respondenten. Zowel in Steenwijk als in Groningen ligt het gemiddeld aantal keren dat respondenten slachtoffer zijn geweest van inbraak of winkeldiefstal op twee. Waar in Groningen ruim een derde van de omwonenden slachtoffer is geweest van vernieling, betreft dit in Steenwijk een achtste van de omwonenden. Tot slot zegt niemand in Steenwijk slachtoffer te zijn geweest van een geweldsmisdrijf, terwijl een tiende van de respondenten in Groningen aangeeft hier slachtoffer van te zijn geweest.

4. REGISTRATIEGEGEVENS

In dit hoofdstuk wordt in paragraaf 4.1 allereerst het aantal geregistreerde overlastmeldingen en incidenten bij de politie rondom de coffeeshop en in de hele gemeente Steenwijkerland besproken. Vervolgens wordt in paragraaf 4.2 het aantal geregistreerde incidentmeldingen bij het meldpunt overlast van de gemeente behandeld. Deze registratiegegevens van politie en gemeente geven een beeld van zowel de gehele gemeente als de situatie rondom de coffeeshop. Tot slot worden in paragraaf 4.3 de prevalentiecijfers over het gebruik van softdrugs van de Nederlandse bevolking en de cijfers over het gebruik in de gemeente Steenwijkerland weergegeven.

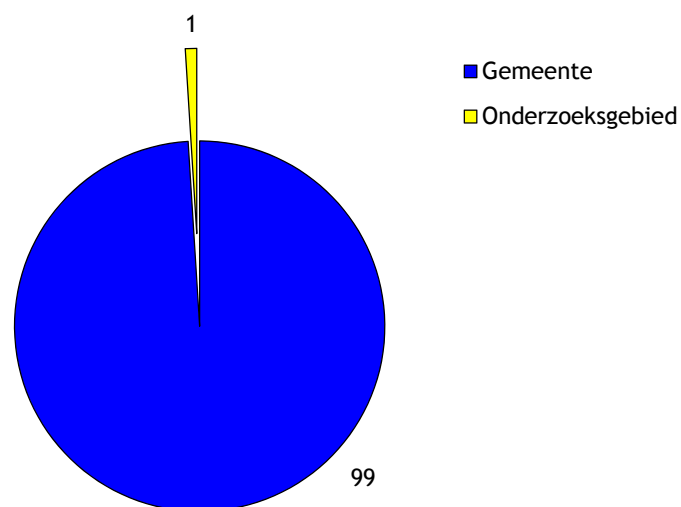
4.1 Geregistreerde overlastmeldingen en incidenten politie

Bij de politie zijn voor de periode 2011 tot en met 2013 gegevens opgevraagd van overlastmeldingen en incidenten die hebben plaatsgevonden in de gehele gemeente Steenwijkerland en rondom de coffeeshop.

Registraties binnen gemeente en onderzoeksgebied

Bij de politie zijn in 2013 6.637 overlastmeldingen en incidenten geregistreerd, waarvan 1% heeft plaatsgevonden in het gebied rondom de coffeeshop (zie figuur 4.1). Dit geldt ook voor de jaren 2011 en 2012.

Figuur 4.1 Totaal aantal geregistreerde overlastmeldingen en incidenten binnen de gemeente en binnen het onderzoeksgebied in 2013, in % (N=6.637)

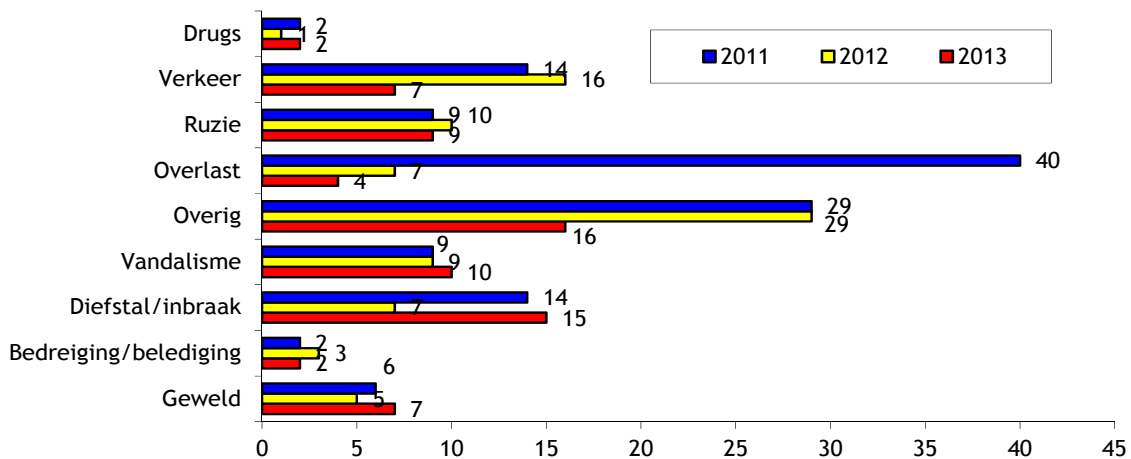
Bron: Politie IJsselland; bewerking INTRAVAl.

Incidenten onderzoeksgebied

Vervolgens zijn de verschillende soorten geregistreerde overlastmeldingen en incidenten in het onderzoeksgebied in de periode 2011 tot en met 2013 geanalyseerd (zie figuur 4.2). Het gaat in deze periode in totaal om 284 geregistreerde overlastmeldingen en incidenten. Hierbij moet wel worden bedacht dat vaak niet duidelijk is in hoeverre de geregistreerde incidenten een (directe) relatie met de coffeeshop hebben. Het betreft de incidenten, waarbij in de registratie onder meer een straat en een huisnummer zijn vermeld. Bij een deel van de incidenten is geen huisnummer weergegeven, maar wel een straat. Hierbij is het niet mogelijk om te bepalen of deze betrekking hebben op de directe omgeving van de coffeeshop.

Uit figuur 4.2 blijkt dat drugsincidenten in de afgelopen jaren het minst zijn geregistreerd bij de politie, evenals bedreiging en belediging. In 2012 is het aantal geregistreerde overlastincidenten drastisch gedaald van 40 meldingen in 2011 tot zeven meldingen in 2012 en slechts vier meldingen in 2013. In 2011 ging het hierbij om 27 meldingen van overlast van dieren. Zowel in 2012 als 2013 ging het nog maar om één melding van overlast van dieren.

Figuur 4.2 Geregistreerde incidenten en overlastmeldingen per onderwerp in onderzoeksgebied in de periode 2011-2013, in aantallen (N=284)¹

Bron: Politie IJsselland; bewerking INTRAVAl.

¹Loosalarmmeldingen zijn niet opgenomen.

*Onder 'Overig' vallen ook de incidenten die de politie zelf registreert als overig en waarvan dus niet bekend is om wat voor meldingen het gaat.

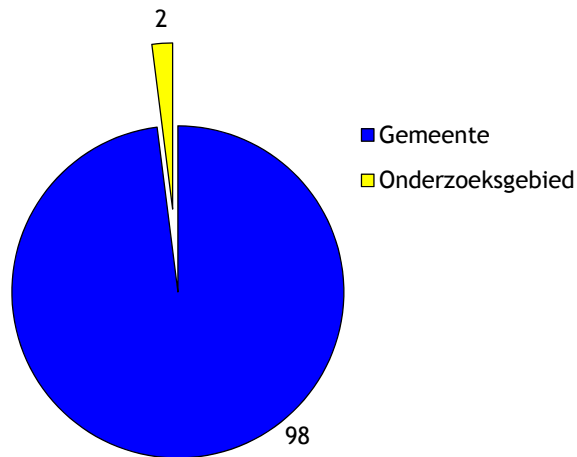
Drugsincidenten binnen gemeente en onderzoeksgebied

Bij de politie zijn ook geregistreerde incidenten met betrekking tot drugs opgevraagd zowel voor de hele gemeente Steenwijkerland als het onderzoeksgebied. Aan de hand van deze gegevens kunnen de volgende vormen van drugsoverlast onderscheiden worden: het bezit van softdrugs; het bezit van harddrugs; de handel in harddrugs; de handel in softdrugs; het vervaardigen van harddrugs; en het vervaardigen van softdrugs; en overige drugsincidenten.

Binnen de hele gemeente Steenwijkerland zijn in de periode 2011 tot en met 2013 in totaal 162 incidenten bij de politie geregistreerd die betrekking hebben op drugs. Uit figuur

4.3 blijkt dat van alle geregistreerde drugsincidenten in deze periode 2% heeft plaatsgevonden in het onderzoeksgebied.

Figuur 4.3 Aantal geregistreerde drugsincidenten binnen de gemeente en binnen het onderzoeksgebied in 2011-2013, in % (N=162)

Bron: Politie IJsselland; bewerking INTRAVAl.

Veruit de meeste geregistreerde incidenten met betrekking tot drugs betreft het vervaardigen van softdrugs (wietteelt). In de hele gemeente zijn in de afgelopen drie jaar hierover 112 meldingen geregistreerd bij de politie. In het onderzoeksgebied gaat het om één keer.

Incidenten coffeeshop

In de afgelopen drie jaren heeft de politie op het adres (straat en huisnummer) van de coffeeshop 47 overlastmeldingen en incidenten geregistreerd. In 2011 ging het om 31 incidenten en zowel in 2012 als in 2013 ging het om acht incidenten. Ook hier geldt dat niet duidelijk is in hoeverre de geregistreerde incidenten een (directe) relatie met de coffeeshop hebben. De politie registreert vaak de straat met huisnummer wanneer het incident in de buurt van dit adres heeft plaatsgevonden. Het hoeft dus niet het adres zelf te betreffen.

Uit de soort meldingen blijkt dat het merendeel ook hier bestaat uit meldingen over overlast van dieren: 18 incidenten in 2011. In 2012 en 2013 zijn overlastmeldingen over dieren niet meer geregistreerd. Daarnaast zijn er zes incidenten geregistreerd met betrekking tot ruzie: één in 2011, vier in 2012 en één in 2013.

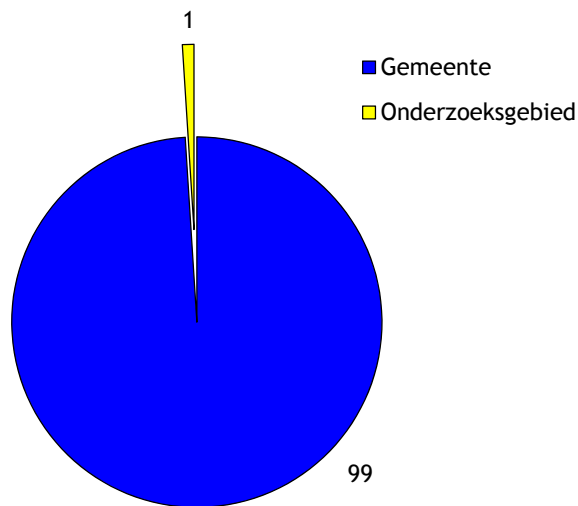
4.2 Geregistreerde overlastmeldingen en incidenten meldpunt

Bij het meldpunt overlast van de gemeente zijn registratiegegevens over verschillende incidenten opgevraagd die hebben plaatsgevonden in de gemeente Steenwijkerland en in het onderzoeksgebied.

Geregistreerde incidenten binnen gemeente en onderzoeksgebied

De opgevraagde incidenten zijn geregistreerd in 2013 en het eerste kwartaal van 2014. In totaal zijn in deze periode 6.190 incidenten gemeld bij het meldpunt overlast. Deze meldingen hebben betrekking op de openbare ruimte. In figuur 4.4 is te zien dat 1% van deze geregistreerde meldingen binnen het onderzoeksgebied valt.

Figuur 4.4 Totaal aantal geregistreerde incidenten binnen de gemeente en binnen het onderzoeksgebied in 2013 en 1^e kwartaal 2014, in % (N=6.190)

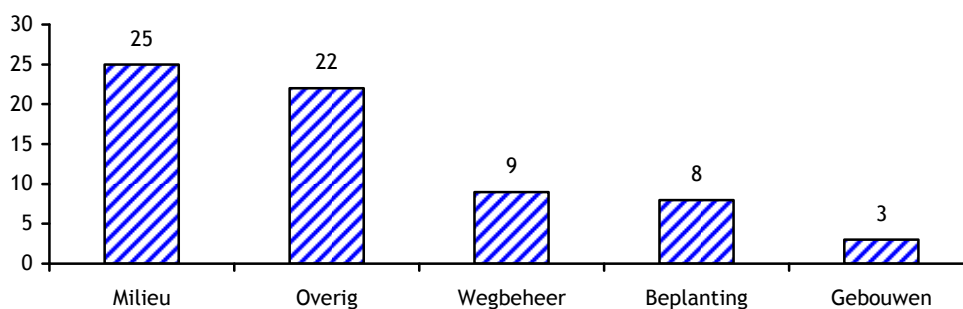

Bron: gemeente Steenwijkerland; bewerking INTRAVAL.

Incidenten onderzoeksgebied

Vervolgens zijn binnen het onderzoeksgebied de verschillende soorten registraties bij meldpunt overlast geanalyseerd. In het onderzoeksgebied zijn in totaal 67 meldingen geregistreerd. Deze meldingen zijn onder te verdelen in de volgende categorieën; milieu (afval, reiniging en riolering); wegbeheer (onderhoud van wegen, voetpaden en fietspaden); beplanting (maaieren, verwijderen van bomen/takken en onkruidbestrijding); gebouwen (storingen en toezicht); en overig (verlichting, parkeerautomaten en speelvoorzieningen) (zie figuur 4.5). Hierbij moet wel worden bedacht dat deze meldingen niet per definitie een directe relatie hebben met de coffeeshop.

Figuur 4.5 Aantallen meldingen bij meldpunt overlast per categorie in het onderzoeksgebied in 2013 en 1^e kwartaal 2014 (N=67)

Bron: Gemeente Steenwijkerland; bewerking INTRAVAL.

De meeste meldingen die geregistreerd staan bij meldpunt overlast vallen onder ‘milieu’. Het gaat met name om vuilniszakken die bij de ondergrondse container blijven liggen en rommel op straat. Bij ‘overig’ gaat om bijvoorbeeld parkeeroverlast en het niet werken van de verlichting van de Mariakerk.

Drugsincidenten binnen gemeente en onderzoeksgebied

In de hele gemeente Steenwijkerland hebben acht van de 6.190 meldingen betrekking op drugs. Deze drugsincidenten hebben alle plaatsgevonden buiten het onderzoeksgebied. Het betreft één melding over drugsoverlast, waarvan de exacte inhoud onduidelijk is. Eén melding gaat over (gebruikende) hangjongeren die geluidsoverlast veroorzaken en afval laten slingeren (wietzakjes). Daarnaast zijn er zes meldingen gedaan over (mogelijk) wietafval dat ergens in de gemeente is gedumpt.

Meldingen over de coffeeshop

Van de 67 meldingen in het onderzoeksgebied zijn in totaal vier meldingen bij meldpunt overlast geregistreerd waarin de coffeeshop zelf wordt genoemd. Het gaat om drie milieu-incidenten en één incident in de categorie overig. Twee milieu-incidenten hebben betrekking op de aanwezigheid van grote hoeveelheden vuilniszakken die zich in de woning boven de coffeeshop zouden bevinden. Daarnaast is er een melding van hangjongeren die zich ophouden in de buurt van de coffeeshop en rommel achterlaten. De melding in de categorie overig betreft het openstaan van de achterdeur van de coffeeshop, die wordt beschouwd als nooduitgang.

4.3 Prevalentiecijfers

In deze paragraaf worden de prevalentiecijfers over het voorkomen van het gebruik van cannabis en alcohol van de Nederlandse bevolking afgezet tegen de cijfers over het gebruik in de gemeente Steenwijkerland.

Algemene bevolking

Cannabis is de meest gebruikte softdrug in Nederland (Van Laar e.a. 2013). Uit onderzoek blijkt dat 25,7% van de Nederlandse bevolking in de leeftijd van 25 tot 64 jaar ooit cannabis heeft gebruikt. Voor alcoholgebruik zijn alleen cijfers bekend over het gebruik van alcohol in het afgelopen jaar. In 2011 heeft meer dan 80% van de Nederlandse bevolking tussen 20 en 65 jaar alcohol gedronken (Van Laar e.a. 2013).

De consumptie van cannabis is groter in meer stedelijke gebieden (Van Laar e.a. 2013). In een zeer sterk stedelijk gebied is het percentage ooit-gebruikers ongeveer twee keer zo groot als in een matig, weinig of niet-stedelijk gebied. De gemeente Steenwijkerland is aan te merken als een weinig stedelijk gebied.¹ In een weinig stedelijk gebied ligt het percentage ooit-gebruikers in de leeftijd van 15 tot en met 64

¹ Een weinig stedelijk gebied kent een adressendichtheid van 500-1.000 adressen per vierkante kilometer volgens de definitie van het CBS. De gemeente Steenwijkerland telt 586 adressen per vierkante kilometer (www.CBS.nl).

jaar gemiddeld op 17,5%.² Op basis van deze cijfers hebben bijna 5.000 inwoners in de gemeente Steenwijkerland ooit cannabis gebruikt.³ Ruim 1.300 inwoners hebben het afgelopen jaar cannabis gebruikt en ruim 800 inwoners gebruiken actueel.⁴

Steenwijkerland

In 2008 heeft de GGD in de regio IJsselland (toen nog regio IJssel-Vecht genaamd) een monitor onder volwassenen van 18 tot en met 64 jaar uitgevoerd. Ongeveer 7900 volwassenen hebben een vragenlijst ingevuld over gezondheid en leefstijl. Volgens de cijfers uit dit onderzoek ligt het percentage ooit-gebruikers in de leeftijd van 18 tot en met 64 jaar in de gemeente Steenwijkerland op 16% (GGD IJsselland 2009). Het percentage ligt iets lager dan het landelijk gemiddelde van 17,5%. Dit is mogelijk te verklaren doordat de GGD onderzoek heeft gedaan in de leeftijdscategorie van 18-64 jaar en de Nationale Drug Monitor (2013) in de leeftijdscategorie 15-64 jaar. Hierdoor ontbreekt bij de GGD de groep jongeren tussen de 15 en 18 jaar. Het percentage ooit-gebruikers voor alcohol ligt beduidend hoger. In Steenwijkerland geldt dit in 2008 voor 87% (ruim 22.000 inwoners) van de volwassenen van 18 tot en met 64 jaar (GGD IJsselland 2009). In 2012 is dit percentage niet veranderd (GGD IJsselland 2013).

Jongeren

In 2011 heeft de GGD in de regio IJsselland een monitor uitgevoerd onder jongeren. Ruim 3600 jongeren van 12 tot en met 23 jaar hebben online een vragenlijst ingevuld. Uit de cijfers van dit onderzoek blijkt dat 20% van de jongeren tussen de 16 en 23 jaar in de gemeente Steenwijkerland ooit wiet heeft gebruikt (GGD IJsselland 2012). Het percentage ligt lager dan het landelijk gemiddelde van 31,1% (Van Rooij e.a. 2011). Het percentage ooit-gebruikers voor alcohol onder jongeren ligt ook beduidend hoger. In Steenwijkerland geldt dit in 2011 voor 88% van de jongeren van 16 tot en met 23 jaar (GGD IJsselland 2012).

Verslavingszorg

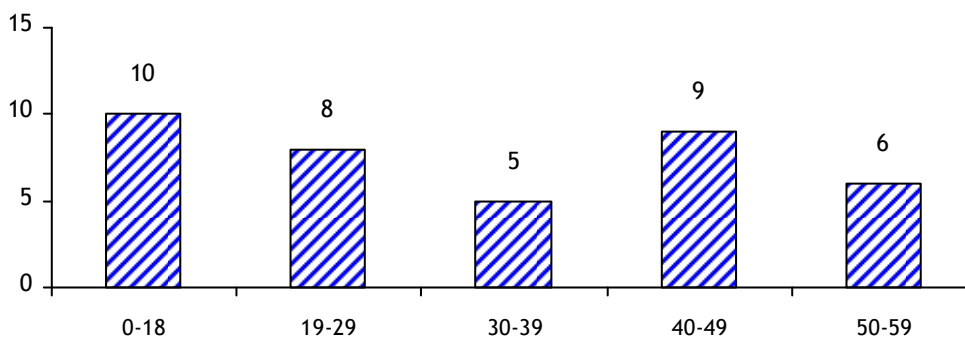
In de gemeente Steenwijkerland kunnen mensen met verslavingsproblemen terecht bij Tactus Verslavingszorg. Op dit moment zijn in de gemeente 38 cliënten bekend bij Tactus. Twee derde van de cliënten is man en één derde is vrouw. De leeftijden variëren van 0 tot 60 jaar. Een kwart van de cliënten is 18 jaar of jonger. Daarnaast behoort een kwart van de cliënten tot de groep van 19 tot 29 jaar en is eveneens een kwart 40 tot 49 jaar (zie figuur 4.6).

² Voor alcohol zijn geen cijfers bekend over het gebruik in de verschillende categorieën van stedelijke gebieden.

³ De gemeente Steenwijkerland telt 27.883 inwoners tussen de 15 en de 65 jaar (www.CBS.nl).

⁴ Onder actueel gebruik wordt gebruik in de afgelopen maand verstaan.

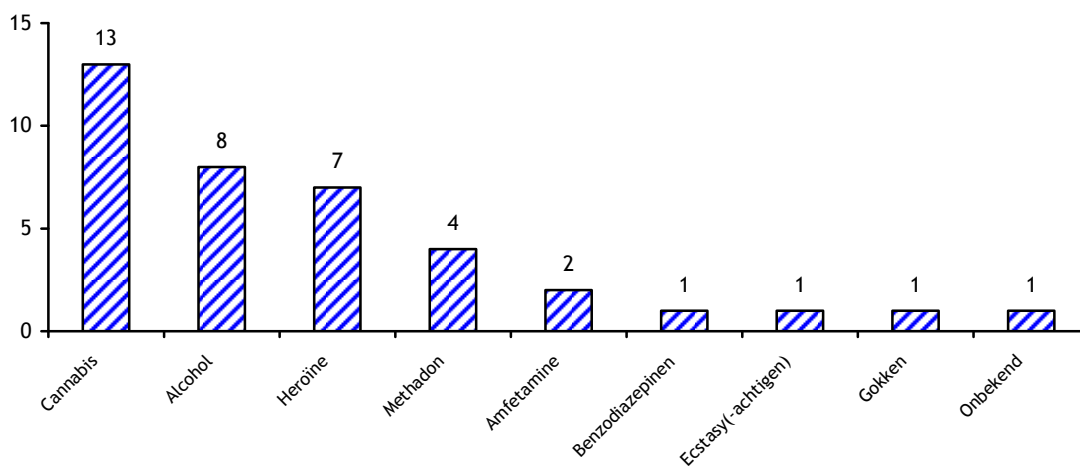
Figuur 4.6 Inschrijvingen Tactus Verslavingszorg ingedeeld naar leeftijdscategorie (N=38)

Bron: Tactus; bewerking INTRAVAl.

Uit de gegevens van Tactus blijkt dat een derde (13 van de 38) van de cliënten ingeschreven staat met cannabis als (hoofd-)verslavingsmiddel (zie figuur 4.7). Daarmee vormen cannabisverslaafden de grootste groep, gevolgd door alcohol- en heroïneverslaafden. Deze beide groepen omvatten een vijfde van de cliënten.

Figuur 4.7 Inschrijvingen Tactus ingedeeld naar verslavingsmiddel (hoofdmiddel), N=38

Bron: Tactus; bewerking INTRAVAl.

5. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

De afgelopen jaren is zowel op landelijk als lokaal niveau het nodige gebeurd op het gebied van coffeeshops. Deze landelijke en lokale discussie heeft de gemeente Steenwijkerland doen besluiten haar coffeeshopbeleid te laten evalueren. Met dit onderzoek is nagegaan in hoeverre er nog steeds behoefte is aan een coffeeshop in Steenwijkerland. Een ander aandachtspunt is de ervaren overlast in de huidige omgeving van de coffeeshop. Verder is nagegaan welke handvatten er zijn om invloed uit te oefenen op een eventuele (her)vestiging van een coffeeshop en de mogelijke gevolgen hiervan. In dit afsluitende hoofdstuk worden de belangrijkste bevindingen en conclusies van het onderzoek naar het coffeeshopbeleid in Steenwijkerland weergegeven.

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden zijn in de maanden mei tot en met juli van 2014 door INTRAVAL meerdere samenhangende activiteiten uitgevoerd. Het onderzoek is begonnen met het verzamelen en bestuderen van landelijke en lokale rapporten en documenten over coffeeshops en cannabisbeleid, terwijl eveneens relevante ervaringen met het lokale coffeeshopbeleid van enkele andere gemeenten zijn geïnventariseerd. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met 11 vertegenwoordigers van betrokken organisaties in Steenwijkerland (bestuurders en medewerkers van gemeente en politie en de coffeeshopexploitant). Bovendien zijn door een enquête de ervaringen van omwonenden (zowel bewoners als ondernemers) van de coffeeshop in beeld gebracht, terwijl eveneens registratiegegevens zijn verzameld bij politie en gemeente.

In de eerste paragraaf wordt antwoord gegeven op de vraag of er nog behoefte is aan een coffeeshop. De tweede paragraaf behandelt de ervaringen van de omwonenden met de coffeeshop. In de laatste paragraaf worden mogelijke aanpassingen van het coffeeshopbeleid besproken.

5.1 Behoefte

Hieronder wordt aangegeven of er behoefte is aan een coffeeshop in Steenwijkerland. De bevindingen in deze paragraaf zijn gebaseerd op meerdere bronnen. Ten eerste laat prevalentieonderzoek zien hoeveel softdrugsgebruikers er ongeveer in de gemeente Steenwijkerland woonachtig zijn. Daarnaast is nagegaan in hoeverre verschillende sleutelinformanten een coffeeshop wel of niet wenselijk vinden.

Softdrugsgebruik Steenwijkerland

- Op basis van een prevalentie-onderzoek (NDM 2012) kan worden geschat dat in de gemeente Steenwijkerland bijna 5.000 inwoners (tussen de 15 en 64 jaar) ooit cannabis hebben gebruikt. Ruim 1.300 inwoners hebben het afgelopen jaar cannabis gebruikt en ruim 800 inwoners gebruiken actueel (oftewel ze hebben in de

afgelopen maand geblowd). Deze laatste categorie vormt de groep potentiële bezoekers van de coffeeshop.¹ Een (groot) deel van deze actuele blowers koopt zijn of haar cannabis waarschijnlijk in de coffeeshop.

- Het alcoholgebruik ligt overigens vele malen hoger in de gemeente Steenwijkerland. Ruim 20.000 inwoners van de gemeente Steenwijkerland hebben ooit alcohol gedronken.²

Mening sleutelinformanten

- Ook de verschillende sleutelinformanten onderschrijven dat in de gemeente Steenwijkerland vraag is naar softdrugs, mede omdat Steenwijk een stedelijk karakter heeft. Vrijwel alle sleutelinformanten hebben de voorkeur voor het behouden van een maximumbeleid. Er wordt namelijk gevreesd voor een toename van (overlast van) niet-gedoogde handel in softdrugs als er geen coffeeshop in Steenwijkerland wordt gedoogd.

5.2 Overlast

Om de overlast en (on)veiligheid rondom de coffeeshop in kaart te brengen zijn onder meer direct omwonenden van de coffeeshop geënquêteerd. Van de 25 direct omwonenden van de coffeeshop die we hebben kunnen bereiken in de onderzoeksperiode hebben 22 (88%) hun medewerking aan het onderzoek verleend.

Voorkomen overlast

- Ruim de helft van de direct omwonenden van de coffeeshop zegt wel eens overlast in algemene zin te ervaren. Vervolgens is met een open vraag geïnformeerd welke vormen van overlast het meest plaatsvinden. De meest voorkomende overlastvormen die worden genoemd zijn: de kroeg; hangjongeren; en het verkeer. De overlast die omwonenden toeschrijven aan de kroeg bestaat voornamelijk uit geluidsoverlast en overlast van uitgaanspubliek, terwijl groepen jongeren vooral als intimiderend worden ervaren. De meeste verkeersklachten gaan over fietsers die in het voetgangersgebied rijden en parkeren op de stoep.
- Van de 13 respondenten die zeggen wel eens overlast te ervaren noemen vier spontaan de coffeeshop. Deze vier respondenten melden daarbij zeven vormen van overlast. Drie van de vier omwonenden noemen de overlast van bezoekers van de coffeeshop die blowend over straat lopen. Ook zou er sprake zijn van wederverstrekking, de situatie waarbij bezoekers softdrugs kopen in de coffeeshop en die buiten verhandelen. Daarnaast ondervinden twee omwonenden overlast van bezoekers die met de auto naar de coffeeshop rijden; een aantal bezoekers parkeren

¹ Ook de minder frequente blowers kunnen cannabis in de coffeeshop kopen. Zij zullen dit minder vaak doen en worden daarom in eerste instantie niet als potentiële coffeeshopbezoekers aangeduid. Daarnaast kunnen inwoners van andere gemeenten de coffeeshop in Steenwijk bezoeken.

² Er zijn geen cijfers beschikbaar over het recente (afgelopen jaar) en actuele (afgelopen maand) gebruik van alcohol onder de gehele bevolking van de gemeente Steenwijkerland.

de auto dan op de stoep voor hun deur. Verder worden de late openingstijden en de geur van wiet elk eenmaal genoemd als bron van overlast.

- Daarnaast geeft één omwonende aan overlast te hebben ondervonden van het gedrag van de exploitant van de coffeeshop. Een andere respondent noemt het gebruik van de achterdeur van de coffeeshop als bron van overlast.
- Daarnaast is met een gesloten vraag bij alle respondenten nagegaan of zij in de afgelopen zes maanden hinder hebben ondervonden van een aantal specifieke gebeurtenissen.³ Hieruit blijkt dat omwonenden minder hinder ervaren van coffeeshopgerelateerde overlast dan van andere vormen van hinder zoals irritant en hinderlijk gedrag en parkeer- en verkeersoverlast.
- Wanneer gevraagd wordt naar coffeeshopgerelateerde overlast geeft twee vijfde van alle respondenten aan stankoverlast te ervaren. Een derde van alle omwonenden ondervindt wel eens hinder van samenscholende jongeren rondom de coffeeshop.

Onveiligheidsgevoelens en waardering buurt

- De helft van de omwonenden zegt zich wel eens onveilig te voelen, hetgeen vrijwel hetzelfde is als het gemiddelde van de gemeente Steenwijkerland (Integraal Veiligheidsplan 2010).
- De omwonenden van de coffeeshop in Steenwijkerland waarderen hun woonomgeving c.q. werkomgeving gemiddeld met een 6,6. Dit is gelijk aan het gemiddelde rapportcijfer dat omwonenden van de coffeeshop in Delfzijl hebben gegeven (Bieleman e.a. 2013).
- Twee vijfde van de omwonenden is (zeer) tevreden over het optreden van de gemeente en de politie tegen overlast in hun directe woonomgeving c.q. werkomgeving, terwijl één vijfde (zeer) ontevreden is. De overige respondenten zijn neutraal of hebben geen mening hierover.

Slachtofferschap

- Een kwart van de respondenten (5 van de 22) is in de afgelopen zes maanden in totaal zeven keer slachtoffer geweest van diefstal, inbraak, vernieling of een geweldsmisdrijf. Deze resultaten hebben niet per definitie betrekking op de coffeeshop.
- Deze aantallen liggen hoger dan rondom de coffeeshop in Delfzijl, terwijl rondom coffeeshops in Groningen omwonenden vaker slachtoffer van criminaliteit zeggen te zijn geweest.

³ In tegenstelling tot de open vraag is hier aan omwonenden een reeks gebeurtenissen voorgelegd, waarbij zij kunnen aangeven of zij daarvan hinder ondervinden.

5.3 Mogelijke aanpassingen coffeeshopbeleid

Uit de onderzoeksresultaten, die in bovenstaande paragrafen zijn samengevat, kunnen meerdere conclusies worden getrokken. In deze paragraaf wordt ingegaan op de mogelijke aanpassingen in het lokale beleid die hieruit naar voren komen.

Aantal coffeeshops

- Uit de gesprekken met de betrokken organisaties in Steenwijkerland kan worden opgemaakt dat het lokale coffeeshopbeleid over het algemeen positief wordt beoordeeld. Het huidige maximumbeleid van één coffeeshop lijkt te voorzien in de lokale behoefte aan softdrugs. Het lijkt derhalve niet wenselijk om het bestaande maximumbeleid aan te passen. Bij het invoeren van een nulbeleid moet worden gevreesd voor een toename van (overlast van) de niet-gedoogde handel in softdrugs in de gemeente Steenwijkerland.
- Bovendien is een verschuiving van de handel naar de niet-gedoogde markt ook niet wenselijk in het licht van de volksgezondheidsdoelstelling van het coffeeshopbeleid. Coffeeshops dragen immers bij aan de scheiding der markten van softdrugs en harddrugs (Van Laar e.a. 2009). De kans is groot dat klanten op de niet-gedoogde markt naast cannabis (van slechtere kwaliteit) ook harddrugs (oftewel drugs met een onaanvaardbaar risico voor de gezondheid) krijgen aangeboden en mogelijk gaan gebruiken.
- Ongeacht welke beslissing wordt genomen over het al dan niet invoeren van een nulbeleid is het raadzaam om hierover in overleg te treden met naburig gelegen (coffeeshop)gemeenten. Indien voor het invoeren van een nulbeleid wordt gekozen heeft dit namelijk tot gevolg dat een deel van de softdrugsgebruikers van de gemeente Steenwijkerland naburig gelegen gemeenten met coffeeshops (Kampen, Meppel, Wolvega en Zwolle) zal bezoeken, hetgeen mogelijk daar tot (meer) overlast zal leiden.

Hervestiging

- De meningen over de huidige locatie van de coffeeshop zijn verdeeld. De meeste sleutelinformanten zijn tevreden over de huidige locatie van de coffeeshop, terwijl enkele sleutelinformanten pleiten voor het verplaatsen van de coffeeshop naar een industrieterrein.
- De noodzaak van een verplaatsing is niet groot, aangezien de ervaren overlast van de coffeeshop beperkt is. Daar komt bij dat ook bij een verplaatsing van de coffeeshop de kans aanwezig is dat omwonenden van de nieuwe locatie overlast zullen ervaren van de coffeeshop.
- Bovendien kost een verplaatsing van de coffeeshop (en de begeleiding daarvan) veel tijd (en dus geld), waarbij ook de mogelijkheid bestaat dat schadevergoedingen worden geëist door de coffeeshopexploitant en/of de omwonenden van de nieuwe locatie van de coffeeshop.

Overige criteria in beleid

- Een andere manier om coffeeshopgerelateerde overlast verder te beperken is de toevoeging van criteria aan de gedoogbeschikking. Het is echter de vraag hoeveel winst hiermee valt te behalen. De ervaren overlast van de coffeeshop beperkt zich namelijk tot een kleine groep omwonenden. Bovendien heeft de gemeente Steenwijkerland al een vrij uitgebreid coffeeshopbeleid, waarin diverse overige criteria zijn opgenomen naast de standaard gedoogcriteria (de zogenoemde AHOJGI-criteria). Zo is de coffeeshopexploitant onlangs verplicht gesteld om een portier in te stellen die coffeeshopbezoekers in de omgeving van de coffeeshop aanspreekt op mogelijk overlastgevend gedrag. Dit kan overigens ook positieve gevolgen hebben voor andere niet-coffeeshopgerelateerde vormen van overlast in de straat. Rondhangende jongeren die geen relatie hebben met de coffeeshop kunnen ook wegblijven, omdat ze het niet prettig vinden dat ze in de gaten worden gehouden door een portier.

Samenwerking

- De contacten met de coffeeshopeigenaar worden door meerdere sleutelinformanten niet altijd als optimaal ervaren. Ook de verhouding van de exploitant met enkele omwonenden is niet positief. De relatie wordt gekenmerkt door het voeren van diverse juridische procedures. Er zijn momenteel enkele omwonenden die een langlopend conflict hebben met de coffeeshopeigenaresse. Daarnaast lijken ook persoonlijke conflicten met enkele buurtgenoten een rol te spelen, waaronder een conflict over het recht op overpad.
- Deze moeizame verhoudingen laten onder meer zien dat er bij de exploitant sprake lijkt te zijn van een laag omgevingsbewustzijn. Ze lijkt onvoldoende inzicht te hebben in het huidige speelveld dat is ontstaan door lokale en landelijke ontwikkelingen in het coffeeshopbeleid. Verder lijkt ze niet goed op de hoogte te zijn van het verschil tussen landelijke en lokale bevoegdheden inzake het coffeeshopbeleid. Ondanks verschillende waarschuwingen worden meerdere malen kleine overtredingen van de gedoogcriteria geconstateerd. Dit komt het imago van de coffeeshop niet ten goede. Het is van groot belang dat er wordt gewerkt aan de moeizame onderlinge verhoudingen, omdat voor een succesvol coffeeshopbeleid goede samenwerking cruciaal is.

LITERATUUR

- Bieleman, B., R. Nijkamp, M. Sijstra (2011a)
Monitor coffeeshopbeleid Rotterdam 0-, 1-, en 2-meting. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., R. Nijkamp en K. de Haan (2011b)
Lokaal balanceren. Evaluatie coffeeshopbeleid gemeente Groningen. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., R. Nijkamp, R. Voogd (2013)
Evaluatie coffeeshopbeleid gemeente Delfzijl. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Gemeente Delfzijl (2010)
Drugsbeleid gemeente Delfzijl 2010. Gemeente Delfzijl, Delfzijl.
- Gemeente Steenwijkerland (2012)
Coffeeshopbeleid gemeente Steenwijkerland 2012. Gemeente Steenwijkerland, Steenwijk.
- GGD IJsselland (2013)
Tabellenboek Volwassenenmonitor 2012. Steenwijkerland. GGD IJsselland, Zwolle.
- GGD IJsselland (2012)
Monitor jongeren 12 tot 24 jaar. Genotmiddelen. GGD IJsselland, Zwolle.
- GGD IJsselland (2012)
Monitor jongeren 12 tot 24 jaar. Alcoholgebruik. GGD IJsselland, Zwolle.
- GGD IJsselland (2009)
Monitor volwassenen 19 tot 65 jaar. Leefstijl. GGD IJsselland, Zwolle.
- Laar, M.W. van, A.A.N. Cruts, M.M.J. van Ooyen-Houben, R.F. Meijer, E.A. Croes, A.P.M. Ketelaars, J.E.E. Verdurmen, T. Brunt (red.) (2013)
Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2012. Trimbos-instituut, Utrecht / WODC Den Haag.
- Laar, M. van, M. van Ooyen-Houben (2009)
Evaluatie van het Nederlandse drugsbeleid. Trimbos-Instituut, Utrecht / WODC, Den Haag.
- Laar, M. van, M. van Ooyen-Houben, K. Monshouwer (2009)
Scheiding der markten & beleid ten aanzien van coffeeshops. In: Laar, M. van, M. van Ooyen-Houben (2009) Evaluatie van het Nederlandse drugsbeleid (pp. 109-152). Trimbos-instituut, Utrecht / WODC, Den Haag.
- Ministerie van VWS, Ministerie van Justitie, Ministerie van Binnenlandse Zaken (1995)
Het Nederlandse drugsbeleid. Continuïteit en verandering. Ministerie van VWS/ Ministerie van Justitie/ Ministerie van Binnenlandse Zaken, Rijswijk.

Ooyen-Houben van M., B. Bieleman, S. Biesma, J. Snippe, W. van der Wagen, A. Beelen (2009)

Drugsgerelateerde overlast. In: Laar, M. van, M. van Ooyen-Houben (2009) Evaluatie van het Nederlandse drugsbeleid (pp. 293-314). Trimbos-instituut, Utrecht / WODC, Den Haag.

Rooij, A.J. van, T.M. Schoenmakers, D. van de Mheen (2011)

Nationaal Prevalentie Onderzoek Middelengebruik 2009: De kerncijfers. IVO, Rotterdam.

Snippe, J., B. Bieleman (2014)

Ervaringen omwonenden. In: Ooyen-Houben, M.M.J. van, B. Bieleman, D.J. Korf (2014). Coffeeshops, toeristen en lokale markt. Evaluatie van het Besloten club- en het Ingezetenen criterium voor coffeeshops. Eindrapportage. WODC/ St. INTRAVAL /Bonger Instituut voor Criminologie, Den Haag.

Tromp, R. (2010)

Integraal Veiligheidsplan 2011-2014. Gemeente Steenwijkerland, Steenwijk.

Wetgeving

Kamerstukken Eerste Kamer 2006-2007, 30 515, nr. A.

Kamerstukken Tweede Kamer 2012-2013 24 077, nr. 293.

Kamerstukken Tweede Kamer 2011-2012, 24 077, nr. 265.

Staatsblad 2007, 355.

Wet van 27 september 2007 tot wijziging van de Opiumwet in verband met het creëren van de mogelijkheid voor de burgemeester om bestuursdwang toe te passen ter handhaving van de artikelen 2 en 3 van de Opiumwet in woningen en lokalen of bij woningen of lokalen behorende erven. Gepubliceerd op 11 oktober 2007.

Staatscourant 2012, 26938.

Aanwijzing Opiumwet. Gepubliceerd op 24 december 2012.

